

2016
JAARREKENING

WINST-EN VERLIESREKENING

in duizenden euro

WINST- EN VERLIESREKENING			
	2016	2015	
Opbrengst Tafelspelen	253.005	233.261	
Opbrengst Speelautomaten	305.544	294.209	
Troncopbrengst/tips	22.881	22.777	
Entreeontvangsten	1.746	2.034	
Horecaopbrengst	21.580	20.464	
Overige opbrengsten	3.575	3.476	
Brutobaten¹	608.331	576.221	
Kansspelbelasting	-161.979	-152.967	
Nettobaten	446.352	423.254	
Afschrijvingskosten en bijzondere waardeverminderingen ²	-24.628	-34.271	
Personeelskosten ³	-207.580	-201.610	
Operationele kosten ⁴	-131.615	-115.188	
Brutobedrijfsresultaat	82.529	72.185	
Financieringsbaten ⁵	36	37	
Financieringslasten ⁶	-1.101	-1.772	
Aandeel in resultaat deelnemingen verwerkt volgens de 'equity'-methode ⁷	309	335	
Resultaat voor vennootschapsbelasting	81.773	70.785	
Vennootschapsbelasting ⁸	-7.612	-	
Resultaat na belasting	74.161	70.785	

OVERZICHT VAN HET TOTAALRESULTAAT			
	2016	2015	
Resultaat over de verslagperiode	74.161	70.785	
Overig totaalresultaat te reclassificeren naar winst-en-verliesrekening in volgende perioden			
- Valutaomrekeningsverschillen op buitenlandse activiteiten van deelneming	-22	-70	
Totaal niet-gerealiseerde resultaten, na belastingen	-22	-70	
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten	74.139	70.715	

BALANS PER 31 DECEMBER 2016

in duizenden euro, voor winstbestemming

ACTIVA			
	31-12-2016	31-12-2015*	1-1-2015
Vaste activa			
Immateriële activa ⁹	6.248	2.572	1.990
Materiële vaste activa ¹⁰	175.331	134.112	141.499
Latente vennootschapsbelasting ¹¹	14.396	-	-
Nog niet geamortiseerde fees ¹²	650	887	-
Deelnemingen verwerkt volgens de 'equity'-methode ¹³	1.092	1.045	1.020
Totaal vaste activa	197.717	138.616	144.509
Vlottende activa			
Voorraden ¹⁴	704	691	544
Vorderingen en overlopende activa ¹⁵	4.954	4.861	4.819
Overige belastingvorderingen ¹¹	777	910	-
Nog niet geamortiseerde fees ¹²	236	236	-
Geldmiddelen en kasequivalenten ¹⁶	101.088	96.184	77.709
Totaal vlottende activa	107.759	102.882	83.072
Totale activa	305.476	241.498	227.581
PASSIVA			
	31-12-2016	31-12-2015	1-1-2015
Eigen vermogen¹⁷			
Wettelijke reserve	5.800	2.572	1.949
Reserve omrekeningsverschillen	-92	-70	-
Herwaarderingsreserve	1.898	1.898	1.898
Overige reserve	102.515	34.958	50.909
Onverdeeld resultaat	74.161	70.785	11.953
Totaal eigen vermogen	184.282	110.143	66.709
Langlopende verplichtingen			
Voorzieningen ¹⁸	9.827	10.093	9.092
Bankschulden ¹⁹	-	-	40.845
Afgeleide financiële instrumenten ²¹	-	-	3.043
Overige verplichtingen ²²	2.730	-	-
Totaal langlopende verplichtingen	12.557	10.093	52.980
Kortlopende verplichtingen			
Voorzieningen ¹⁸	1.999	1.102	9.613
Handelscrediteuren en overige schulden ²²	88.640	78.997	69.563
Te betalen vennootschapsbelasting ²⁰	2.018	-	-
Overige belastingverplichtingen ²⁰	15.980	13.882	19.681
Af te dragen winst ²³	-	27.281	-
Bankschulden ¹⁹	-	-	7.635
Afgeleide financiële instrumenten ²¹	-	-	1.400
Totaal kortlopende verplichtingen	108.637	121.262	107.892
Totaal eigen vermogen en verplichtingen	305.476	241.498	227.581

MUTATIEOVERZICHT VAN HET EIGEN VERMOGEN

in duizenden euro

MUTATIEOVERZICHT VAN HET EIGEN VERMOGEN							
	Stichtings kapitaal	Wettelijke reserves	Reserve omrekenings- verschillen	Herwaarderings- reserve	Overige reserves	Onverdeeld resultaat	Totaal
Stand per 1 januari 2015	-	1.949	-	1.898	50.909	11.953	66.709
Resultaat boekjaar	-	-	-	-	-	70.785	70.785
Resultaatbestemming	-	-	-	-	11.953	-11.953	-
Overige niet-gerealiseerde resultaten	-	-	-70	-	-	-	-70
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten	-	-	-70	-	11.953	58.832	70.715
Afdracht aan de Staat ²³	-	-	-	-	-27.281	-	-27.281
Toevoeging inzake ontwikkelingskosten ⁹	-	623	-	-	-623	-	-
Stand per 31 december 2015	-	2.572	-70	1.898	34.958	70.785	110.143
Stand per 31 december 2015	-	2.572	-70	1.898	34.958	70.785	110.143
Resultaat boekjaar	-	-	-	-	-	74.161	74.161
Resultaatbestemming	-	-	-	-	70.785	-70.785	-
Overige niet-gerealiseerde resultaten	-	-	-22	-	-	-	-22
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten	-	-	-22	-	70.785	3.376	74.139
Afdracht aan de Staat ²³	-	-	-	-	-	-	-
Toevoeging inzake ontwikkelingskosten ⁹	-	3.228	-	-	-3.228	-	-
Stand per 31 december 2016	-	5.800	-92	1.898	102.515	74.161	184.282

KASSTROOMOVERZICHT OVER 2016

in duizenden euro

KASSTROOMOVERZICHT			
	Toelichting	2016	2015
Resultaat na belasting		74.161	70.785
Aanpassingen voor:			
Resultaat uit deelnemingen verwerkt volgens de 'equity'-methode	13	-309	-335
Afschrijvingslasten vaste activa	2	24.628	34.271
Nettofinancieringslasten	5,6	1.065	1.735
Vennootschapsbelastinglast	8,20	7.612	-
Mutaties:			
- Vorderingen	15	-93	-42
- Voorraden	14	-13	-147
- Overige activa	11	133	-910
- Handelscrediteuren en overige schulden	22	9.643	9.434
- Voorzieningen	18	631	-7.510
- Overige verplichtingen	20,22	4.505	-5.860
Kasstroom uit bedrijfsactiviteiten		121.963	101.421
Betalde vennootschapsbelasting	8	-19.990	-
Nettokasstroom uit operationele activiteiten		101.973	101.421

KASSTROOMOVERZICHT OVER 2016

in duizenden euro

KASSTROOMOVERZICHT			
	Toelichting	2016	2015
Ontvangen rente	5	36	37
Investerings in immateriële activa	9	-4.440	-1.360
Investerings in materiële vaste activa	10	-65.308	-26.784
Resultaat uit verkoop materiële vaste activa	10	225	679
Ontvangen dividend	13	240	240
Nettokasstroom uit investeringsactiviteiten		-69.247	-27.188
Aflossingen leningen	19,21	-	-53.671
Financieringsfees	6	-	-1.184
Betaalde financieringskosten	6	-541	-903
Betaalde winstuitkering	23	-27.281	-
Nettokasstroom uit financieringsactiviteiten		-27.822	-55.758
Nettokasstroom		4.904	18.475
Geldmiddelen en kasequivalenten per 1 januari	16	96.184	77.709
Geldmiddelen en kasequivalenten per 31 december	16	101.088	96.184

TOELICHTING OP DE JAARREKENING OVER HET BOEKJAAR EINDIGEND OP 31 DECEMBER 2016

ALGEMENE INFORMATIE

De Nationale Stichting tot Exploitatie van Casinospelen in Nederland (Holland Casino), statutair gevestigd te 's-Gravenhage in Nederland (feitelijk bezoekadres hoofdkantoor: Hoofdweg 640 (2132 MK) Hoofddorp), exploiteert casinospelen en speelautomaten in Nederland (inschrijvingsnummer Kamer van Koophandel: 33294603).

OVEREENSTEMMINGSVERKLARING IFRS EN NIEUWE EN GEWIJZIGDE IFRS-STANDAARDEN

De jaarrekening over het boekjaar 2016 is opgesteld in overeenstemming met de International Financial Reporting Standards, zoals goedgekeurd door de Europese Unie (IFRS), en artikel 2:362 lid 9 van het Burgerlijk Wetboek (BW). Deze geconsolideerde jaarrekening is op 11 april 2017 ondertekend door het Bestuur.

Voor alle periodes tot en met het jaar eindigend op 31 december 2015 heeft Holland Casino haar jaarrekening opgemaakt volgens de bepalingen van artikel 2:362 lid 9 van het Burgerlijk Wetboek (BW). Deze jaarrekening over het boekjaar afgesloten per 31 december 2016 is de eerste jaarrekening opgemaakt in overeenstemming met IFRS.

Wij verwijzen naar de paragraaf 'Eerste toepassing van IFRS' voor informatie over de transitie naar IFRS door Holland Casino.

RELEVANTE GRONDSLAGEN VOOR DE FINANCIËLE VERSLAGGEVING

Hierna volgt een uiteenzetting van de belangrijke grondslagen voor waardering van activa en passiva en bepaling van het resultaat van Holland Casino. Deze grondslagen zijn consistent toegepast voor alle gepresenteerde periodes in deze jaarrekening.

Grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening

De jaarrekening is opgesteld op basis van de historische kostprijs, met uitzondering van de volgende posten die op iedere balansdatum zijn gewaardeerd op een alternatieve basis:

- ♦ afgeleide financiële instrumenten gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in het resultaat: waardering op basis van reële waarde;
- ♦ niet-afgeleide financiële instrumenten gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening: waardering op basis van reële waarde.

De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's en alle bedragen zijn afgerond naar het dichtstbijzijnde duizendtal, tenzij anders is vermeld.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Continuïteitsveronderstelling

De jaarrekening 2016 van Holland Casino is door het bestuur opgesteld op basis van de veronderstelling van continuïteit.

Presentatievaluta en functionele valuta

De euro (€) is de functionele valuta van Holland Casino en is eveneens de valuta waarin de jaarrekening wordt gepresenteerd.

Vreemde valuta

De activa en passiva in vreemde valuta worden omgerekend tegen de per balansdatum geldende koersen. Transacties die luiden in

een vreemde valuta, worden omgerekend tegen de wisselkoers op het moment van de transactie. In vreemde valuta luidende monetaire activa en verplichtingen worden op balansdatum naar de functionele valuta omgerekend tegen de op die datum geldende wisselkoersen. In vreemde valuta luidende niet-monetaire activa en verplichtingen die tegen reële waarde worden gewaardeerd, worden naar de functionele valuta omgerekend tegen de wisselkoersen die golden op de data waarop de reële waarden werden bepaald. In vreemde valuta luidende niet-monetaire activa en verplichtingen die op basis van historische kosten worden gewaardeerd, worden niet opnieuw omgerekend. Koersverschillen worden in de winst- en verliesrekening verwerkt. Koersverschillen en provisies die het gevolg zijn van wisseltransacties worden verantwoord onder overige opbrengsten.

Buitenlandse bedrijfsactiviteiten

De activa en verplichtingen van buitenlandse activiteiten, met inbegrip van goodwill en bij overnames opgetreden reële-waarde correcties, worden in euro's omgerekend tegen de geldende wisselkoersen op verslagdatum. De opbrengsten en kosten van buitenlandse bedrijfsactiviteiten worden in euro's omgerekend tegen de wisselkoersen op de transactiedata.

Valutakoersverschillen worden opgenomen in niet-gerealiseerde resultaten en worden verwerkt in de reserve omrekeningsverschillen, behalve voor zover het valutakoersverschil wordt toegerekend aan minderheidsbelangen.

Belangrijke schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat de raad van bestuur oordelen vormt en schattingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen en van baten en lasten. De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die, gegeven de omstandigheden, als redelijk worden beschouwd. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden periodiek beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden prospectief verwerkt.

De belangrijkste schattingen en beoordelingen betreffen voornamelijk

- ◇ gebruiksduur en waardering van de materiële vaste activa¹⁰;
- ◇ voorziening reorganisatie¹⁸;
- ◇ voorziening personeelsbeloningen¹⁸;
- ◇ lease classificatie⁴;
- ◇ zeggenschap deelneming¹³.

Reële waarde

Voor een aantal waarderinggrondslagen en toelichtingen is bepaling van de reële waarde vereist, voor zowel financiële als niet-financiële activa en verplichtingen.

Bij het bepalen van de reële waarde van een actief of een verplichting maakt Holland Casino zoveel mogelijk gebruik van op de markt waarneembare gegevens. De reële waarden worden ingedeeld naar verschillende niveaus op basis van een reële-waardehiërarchie, afhankelijk van de inputs op basis waarvan de waarderingstechnieken zijn toegepast. De verschillende niveaus zijn als volgt gedefinieerd:

- ◇ **Niveau 1:** genoteerde marktprijzen (niet gecorrigeerd) in actieve markten voor identieke activa of verplichtingen.
- ◇ **Niveau 2:** input die geen onder niveau 1 vallende genoteerde marktprijzen betreft en die waarneembaar is voor het actief of de verplichting, hetzij rechtstreeks (i.c. in de vorm van prijzen) hetzij indirect (i.c. afgeleid van prijzen).
- ◇ **Niveau 3:** input voor het actief of de verplichting die niet is gebaseerd op waarneembare marktgegevens (niet-waarneembare input).

Indien de inputs die worden gebruikt voor het bepalen van de reële waarde van een actief of verplichting binnen verschillende niveaus van de reële-waardehiërarchie vallen, dan wordt de bepaalde reële waarde in zijn geheel ingedeeld in hetzelfde niveau van de reële-waardehiërarchie als de input van het laagste niveau die van belang is voor de gehele meting. Holland Casino verwerkt eventuele herrubriceringen tussen de niveaus van de reële-waardehiërarchie aan het einde van de verslagperiode waarin de wijziging zich heeft voorgedaan.

GRONDSLAGEN VOOR DE WINST- EN VERLIESREKENING

RESULTAATBEPALING

Het resultaat is het verschil tussen de opbrengsten en de kosten. Opbrengsten worden in het algemeen verantwoord in het jaar waarin zij zijn ontvangen; kosten worden toegerekend aan de jaren waarop zij betrekking hebben. Verliezen worden genomen op het moment dat zij worden geconstateerd.

OPBRENGSTEN

Opbrengsten worden gewaardeerd tegen de reële waarde van de ontvangen of te ontvangen vergoedingen. De activiteiten van Holland Casino genereren opbrengsten die kwalificeren als opbrengsten uit het verrichten van diensten. Deze opbrengsten worden verantwoord naar rato van de verrichte prestaties op balansdatum en voor zover het resultaat betrouwbaar kan worden geschat.

OPBRENGST TAFELSPLEN

De opbrengst tafelspelen is het verschil tussen de ontvangen inzetten en de uitkeringen.

OPBRENGST SPEELAUTOMATEN

De opbrengst Speelautomaten is het verschil tussen de inworpen in en de uitbetalingen van de Speelautomaten, gecorrigeerd voor nog uit te betalen progressive jackpots.

HORECAOPBRENGSTEN

Horecaopbrengsten worden verantwoord op het moment dat het bedrag van de opbrengsten op betrouwbare wijze kan worden bepaald en de inning van de vergoeding is ontvangen of waarschijnlijk is.

TRONCOPBRENGSTEN EN TIPS

Het betreft hier de bij de tafelspelen en speelautomaten ontvangen troncopbrengst, alsmede fooien ontvangen door horeca- en overig personeel. Deze opbrengst wordt dagelijks verantwoord na telling van de speelchips.

KOERSRESULTATEN

Het koersresultaat dat is behaald op (vreemde valuta) transacties met gasten in de casino's bestaat uit enkele gesaldeerde stromen. Deze zijn ingehouden transactiekosten en provisie over creditcardtransacties, betaalde provisie aan GWK-Travel, en verschillen tussen vreemde valutakoersen. Het koersresultaat wordt gepresenteerd onder overige opbrengsten in de winst- en verliesrekening.

OPERATIONAL LEASES

Activa waarvan de stichting krachtens een leaseovereenkomst het economisch eigendom hebben, worden geclassificeerd als financiële lease. De stichting heeft het economisch eigendom indien vrijwel alle aan het eigendom verbonden risico's en voordelen aan haar zijn overgedragen. Leaseovereenkomsten waarbij het economisch eigendom van de activa in handen is van derden worden geclassificeerd als operationele lease. In de classificatie van leaseovereenkomsten als operationele of financiële lease is de economische realiteit leidend (niet de vorm van het contract). Holland Casino treedt op als lessee in operationele leases van speelautomaten en auto's. De geleaste speelautomaten en auto's worden niet geactiveerd. Leasebetalingen inzake de operationele leases worden linear over de leaseperiode ten laste van het resultaat gebracht.

PERSONEELSBELONINGEN

Kortetermijnpersoneelsbeloningen worden verwerkt als kosten wanneer de daarmee verband houdende dienst wordt verricht. Er wordt een verplichting verwerkt voor het bedrag dat naar verwachting zal worden betaald als Holland Casino een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting heeft om dit bedrag te betalen als gevolg van verrichte diensten door de werknemer en de verplichting betrouwbaar kan worden bepaald.

De nettoverplichting van Holland Casino uit hoofde van overige langetermijnpersoneelsbeloningen worden elders in de jaarrekening toegelicht. Deze aanspraken worden gediscoteerd om de contante waarde te bepalen. Herwaarderingen worden verwerkt in het resultaat in de periode waarin zij optreden.

PENSIOENREGELING

Holland Casino heeft per 1 januari 2015 een pensioenregeling die geclassificeerd is als 'toegezegde bijdrageregeling'. Dit is een pensioenregeling waarbij vooraf een premie is vastgesteld, welke wordt overgeheveld naar een afzonderlijke entiteit ('Stichting Pensioenfonds Holland Casino'), en waarbij Holland Casino hierna geen verdere juridische of feitelijke verplichting heeft om aanvullende betalingen te maken. De periodieke betalingen aan het pensioenfonds worden in de winst- en verliesrekening gepresenteerd. Het nog te betalen bedrag (indien van toepassing) wordt per balansdatum als kortlopende schuld gepresenteerd.

AANDEEL IN RESULTAAT DEELNEMINGEN VERWERKT VOLGENS DE 'EQUITY'-METHODE

Waardeveranderingen in deelnemingen gewaardeerd volgens de 'equity'-methode worden ten gunste of ten laste van het resultaat gebracht in de winst- en verliesrekening. Valutaomrekeningsverschillen op buitenlandse activiteiten van deelneming worden in het overig totaalresultaat verantwoord. De geaccumuleerde valutaomrekeningsverschillen op buitenlandse activiteiten van de deelneming worden in het overzicht ten laste van het resultaat gepresenteerd als het belang in de deelneming afgestoten wordt. Ontvangen dividenden uit deelnemingen worden in mindering gebracht op de balanspost.

FINANCIERINGSBATEN

De financieringsbaten van Holland Casino omvatten de rentebaten uit deposito's en tegoeden bij banken. Rentebaten worden verwerkt op basis van de effectieve-rentemethode.

FINANCIERINGSLASTEN

De financieringslasten van Holland Casino omvatten het volgende:

- ◇ rentelasten uit tegen geamortiseerde kostprijs gewaardeerde financiële verplichtingen;
- ◇ commitment, utilisation en agency fees;
- ◇ amortisatie financial fees;
- ◇ rentelasten als gevolg van oprenting voorzieningen.

Rentelasten worden verwerkt op basis van de effectieve-rentemethode.

BELASTING TOEGEVOEGDE WAARDE (OMZETBELASTING)/ KANSSPELBELASTING

Voor kansspelen in de zin van de Wet op de kansspelbelasting is Holland Casino vrijgesteld van omzetbelasting. Over de omzet uit kansspelen wordt kansspelbelasting geheven. De horeca-activiteiten van Holland Casino zijn wel onderhevig aan omzetbelasting. De affrek van voorbelasting voor de gemeenschappelijke baten en lasten is daarom nog maar in beperkte mate mogelijk. De investeringen en kosten, voor zover de affrek van voorbelasting geheel of gedeeltelijk is uitgesloten, worden daarom inclusief omzetbelasting geactiveerd dan wel in de rekening van baten en lasten opgenomen.

WINSTBELASTING

Holland Casino was vanaf de oprichtingsdatum tot en met het boekjaar 2015 niet onderworpen aan vennootschapsbelasting. Per 2016 is Holland Casino vennootschapsbelastingplichtig. Hiervoor is een regel opgenomen in de winst-en verliesrekening met bijbehorende toelichtingen.

Winstbelastingen

De winstbelasting op het resultaat over het boekjaar omvat de over de verslaggevingsperiode verschuldigde en verrekenbare winstbelastingen en latente winstbelastingen. Deze zijn berekend op basis van de geldende belastingwetgeving en -tarieven. Belastingen op het resultaat omvatten alle belastingen die zijn gebaseerd op fiscale winsten en verliezen. De winstbelasting wordt in de winst- en verliesrekening verantwoord, behoudens voor zover deze betrekking heeft op posten die rechtstreeks in het eigen vermogen of totaalresultaat worden opgenomen.

In dit geval wordt de belasting in het eigen vermogen of totaalresultaat verwerkt. De over het boekjaar verschuldigde en verrekenbare acute belasting is de naar verwachting te betalen belasting over de belastbare winst over het boekjaar, alsmede correcties op de over de voorgaande jaren verschuldigde belasting. Latente belastingvorderingen en -verplichtingen worden opgenomen voor tijdelijke verschillen tussen de waarde van de activa en verplichtingen volgens fiscale voorschriften enerzijds en de in deze jaarrekening gevolgde waarderingsgrondslagen anderzijds. Latente belastingvorderingen, met inbegrip van die voortvloeiend uit voorwaartse verliescompensatie, worden gewaardeerd indien het waarschijnlijk is dat voldoende fiscale winst beschikbaar zal zijn waarmee verliezen kunnen worden gecompenseerd en verrekeningsmogelijkheden kunnen worden benut. Latente belastingverplichtingen worden verantwoord voor belastbare tijdelijke verschillen in verband met investeringen in dochterondernemingen, geassocieerde deelnemingen, joint ventures en contractgerelateerde activa, tenzij de vennootschap in staat is het tijdstip van afwikkeling van het tijdelijke verschil te bepalen en het waarschijnlijk is dat het tijdelijke verschil in de voorzienbare toekomst niet zal worden afgewikkeld.

Er wordt geen latente belastingverplichting opgenomen voor:

1. tijdelijke verschillen die het gevolg zijn van transacties die niet zijn aan te merken als overname en ten tijde van de transactie geen effect hebben op het commerciële en fiscale resultaat;
2. de initiële verwerking van goodwill.

Latente belastingvorderingen en -verplichtingen worden gewaardeerd tegen de belastingtarieven die naar verwachting van toepassing zullen zijn op de periode waarin de vordering wordt gerealiseerd of de verplichting wordt afgewikkeld, op basis van de belastingtarieven (en de belastingwetgeving) waarvan het wetgevingsproces (materieel) is afgesloten op de balansdatum. De latente belastingvorderingen en -verplichtingen worden gesaldeerd voor zover de vorderingen en verplichtingen onderdeel uitmaken van dezelfde fiscale eenheid en de vennootschapsbelasting aan het hoofd van deze fiscale eenheid een afdwingbaar recht hiertoe heeft.

GRONDSLAGEN VOOR DE BALANS

ACTIVA

IMMATERIËLE ACTIVA

Uitgaven voor onderzoeksactiviteiten worden verwerkt in het resultaat wanneer zij worden gedaan. Uitgaven voor ontwikkelingsactiviteiten worden alleen geactiveerd als de uitgaven betrouwbaar kunnen worden bepaald, het product of proces technisch en commercieel haalbaar is, toekomstige economische voordelen waarschijnlijk zijn en Holland Casino van plan is en over voldoende middelen beschikt om de ontwikkeling te voltooien en het actief te gebruiken of te verkopen. Andere ontwikkelingskosten worden verwerkt in het resultaat wanneer zij worden gemaakt. Na de eerste opname worden geactiveerde ontwikkelingskosten gewaardeerd tegen kostprijs verminderd met cumulatieve amortisaties en cumulatieve bijzondere waardeverminderingverliezen.

De overige door Holland Casino verworven immateriële activa met een eindige gebruiksduur worden gewaardeerd tegen kostprijs verminderd met cumulatieve amortisaties en cumulatieve bijzondere waardeverminderingverliezen. De algemene gebruiksduur van immateriële activa is drie jaar. Voor activa met betrekking tot 'Play Digital' en het IT landschap van Holland Casino geldt een afwijkende gebruiksduur van 5 jaar.

MATERIËLE VASTE ACTIVA

Materiële vaste activa bestaan uit gebouwen, terreinen, verbouwingskosten, speelautomaten, speeltafels en overige bedrijfsinstallaties. Materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen hun kostprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en, indien van toepassing, met bijzondere waardeverminderingen. De lineaire afschrijvingen geschieden overeenkomstig de geschatte verwachte gebruiksduur en zijn berekend op basis van de aanschafwaarde, verminderd met de geschatte restwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikneming. Op terreinen wordt niet afgeschreven.

Uitgaven voor reparatie en (groot) onderhoud worden alleen geactiveerd (volgens de componentenbenadering) als het waarschijnlijk is dat de actiefpost additionele toekomstige economische voordelen genereert en als de kostprijs van de actiefpost betrouwbaar kan worden vastgesteld. Alle overige kosten worden direct ten laste van het resultaat gebracht.

Materiële vaste activa in uitvoering worden gewaardeerd tegen kostprijs of lagere directe opbrengstwaarde. De vervaardigingsprijs bestaat uit materiaalkosten, directe arbeidskosten, installatiekosten, een toerekenbaar deel van de indirecte productiekosten gebaseerd op een normaal niveau van bedrijfsactiviteit en toegerekende interestkosten. De directe opbrengstwaarde is gebaseerd op een verwachte verkoopprijs onder aftrek van nog te maken kosten voor voltooiing en verkoop.

DE GESCHATTE ECONOMISCHE LEVENSDUUR IS IN HET ALGEMEEN VOOR

Gebouwen	20 jaar
Verbouwingen	12 jaar
Installaties	5 - 12 jaar
Speelautomaten en Multi Roulettes	7 jaar
Andere vaste bedrijfsmiddelen	3 - 8 jaar

In 2016 heeft een schattingswijziging plaatsgevonden omtrent de afschrijvingstermijnen van de verbouwingen en installaties waarbij rekening gehouden wordt met de gebruiksduur van de activa. Tevens heeft een schattingswijziging plaatsgevonden op de gebruiksduur van speelautomaten en multiroulettes. Voor meer informatie over deze schattingswijzigingen wordt verwezen naar de toelichting op de balans.

BIJZONDERE WAARDEVERANDERINGEN

De boekwaarde van vaste activa wordt aan de realiseerbare waarde periodiek getoetst indien aanwijzingen bestaan voor een bijzondere waardeverandering. De realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde. De opbrengstwaarde is de geschatte verkoopprijs in het kader van de normale bedrijfsvoering minus de geschatte kosten van voltooiing en de geschatte kosten die nodig zijn om de verkoop te realiseren. De bedrijfswaarde is de contante waarde van de geschatte toekomstige kasstromen die naar verwachting zullen voortvloeien uit het voortgezette gebruik van een actief en uit zijn vervreemding aan het eind van zijn gebruiksduur. Voornoemde toets wordt uitgevoerd op het niveau van de kasstroomgenererende eenheden. Indien de realiseerbare waarde lager is dan de boekwaarde wordt ter hoogte van het verschil een bijzondere waardeverandering opgenomen in de winst- en verliesrekening en wordt de boekwaarde van het actief verlaagd tot zijn realiseerbare waarde. Voorts wordt, voor zover van toepassing, de lineaire afschrijving over de resterende gebruiksduur bijgesteld. Indien er aanwijzingen bestaan die duiden op de noodzaak tot het terugnemen van een eerder toegepaste bijzondere waardeverandering wordt de boekwaarde van het actief verhoogd naar de realiseerbare waarde.

UITGESTELDE BELASTINGVORDERINGEN

Uitgestelde belastingvorderingen worden berekend volgens de balansmethode, toegepast op de relevante verschillen die bestaan tussen de boekwaarde en de fiscale waarde van activa en verplichtingen. Uitgestelde belastingen worden gewaardeerd op basis van de belastingtarieven die naar verwachting van kracht zullen zijn wanneer de vordering wordt gerealiseerd of de verplichting wordt afgewikkeld uitgaande van de geldende belastingwetgeving en -tarieven. Uitgestelde belastingen worden opgenomen tegen nominale waarde.

Uitgestelde belastingvorderingen worden opgenomen voor verrekenbare tijdelijke verschillen, de voorwaartse compensatie van fiscale verliezen en de verrekening van ongebruikte fiscaal verrekenbare tegoeden indien en voor zover het waarschijnlijk is dat toekomstige fiscale winst beschikbaar zal zijn waarmee de niet-gecompenseerde fiscale verliezen en ongebruikte fiscaal verrekenbare tegoeden kunnen worden verrekend.

DEELNEMINGEN VERWERKT VOLGENS DE 'EQUITY'-METHODE

Het 40%-aandeel in Gaming Support B.V., de geassocieerde deelneming van Holland Casino wordt in de jaarrekening opgenomen volgens de 'equity'-methode. Hierbij vindt de eerste opname plaats tegen historische kostprijs waarbij de boekwaarde wordt aangepast met het aandeel in het resultaat. Ontvangen dividenden worden op de boekwaarde in mindering gebracht. Geassocieerde deelnemingen worden opgenomen vanaf het moment dat invloed van betekenis is verworven tot het moment dat die invloed niet meer bestaat. Resultaten van transacties met geassocieerde deelnemingen worden geëlimineerd naar rato van het kapitaalbelang in de geassocieerde deelneming. Eventuele bijzondere waardeverminderingen van Gaming Support B.V. worden niet geëlimineerd.

Verliezen op geassocieerde deelnemingen worden verwerkt tot het bedrag van de netto-investering in de deelneming, waarin naast de boekwaarde ook eventueel verstrekte leningen aan de deelneming zijn begrepen. Voor het aandeel in verdere verliezen wordt alleen een voorziening opgenomen indien Holland Casino zich daarvoor aansprakelijk heeft gesteld.

Ongerealiseerde winsten uit hoofde van transacties met Gaming Support B.V. worden geëlimineerd naar rato van het belang dat de Holland Casino in Gaming Support B.V. heeft. Ongerealiseerde verliezen worden op dezelfde wijze geëlimineerd als niet-gerealiseerde winsten, maar alleen voor zover er geen aanwijzing is voor een bijzondere waardevermindering.

DOCHTERONDERNEMINGEN

De Stichting Beheer Fooiengelden (SBF) is volgens IFRS 10 economisch gezien een 100% dochter. De individuele activa en passiva van de SBF wordt meegeconsolideerd in de jaarrekening van Holland Casino.

ACTIVA AANGEHOUDEN VOOR DE VERKOOP

Voor verkoop aangehouden activa worden gewaardeerd op de laagste van de boekwaarde en de reële waarde onder aftrek van verkoopkosten. Bij classificatie van activa voor verkoop worden eventuele bijzondere waardeverminderingen ten laste van het resultaat gebracht. Voor de waardebepaling is, indien noodzakelijk, gebruik gemaakt van externe taxaties.

VOORRADEN

De voorraden worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs op basis van de 'first in first out' (FIFO) methode of lagere netto-opbrengst-waarde. Deze lagere netto-opbrengstwaarde wordt bepaald door individuele beoordeling van de voorraden.

HANDELS- EN OVERIGE VORDERINGEN

Deze vorderingen worden bij eerste opname gewaardeerd tegen reële waarde. Na eerste opname worden ze gewaardeerd tegen geamortiseerde waarde op basis van de effectieve interestmethode, onder aftrek van de noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid.

GELDMIDDELEN EN KASEQUIVALENTEN

Geldmiddelen en kasequivalenten zijn opgenomen tegen hun nominale waarden. Indien banktegoeden niet ter vrije beschikking van Holland Casino staan wordt hiermee rekening gehouden in de waardering.

EIGEN VERMOGEN

Het stichtingskapitaal betreft het bij de oprichting op 22 januari 1974 gestorte kapitaal van honderd gulden (45 euro). De post wettelijke reserves bestaat uit een wettelijke reserve deelnemingen en een wettelijke reserve voor geactiveerde ontwikkelingskosten. De reserve omrekeningsverschillen betreft de omrekening van vreemde valuta voortvloeiend uit de deelneming. De herwaarderingsreserve is een wettelijke reserve en heeft betrekking op de herwaardering van materiële vaste activa. Voor deze panden en terreinen is een herwaarderingsreserve gevormd indien de reële waarde hoger is dan de aanschafwaarde. De overige reserve betreft het toegekende resultaat aan de Stichting. Conform artikel 17 van de Beschikking Casinospelen 1996 alsmede artikel 14 van de Statuten van Holland Casino zal een deel van het onverdeeld resultaat afgedragen worden aan de Staat.

Voor nadere toelichting zie noot 17.

VERPLICHTINGEN

De verplichtingen worden bij eerste opname gewaardeerd tegen reële waarde. Tenzij anders vermeld worden verplichtingen na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve interestmethode.

VOORZIENINGEN

Voorzieningen worden alleen gevormd voor op de balansdatum bestaande verplichtingen. Dit betreffen in rechte afdwingbare ver-

plichtingen en feitelijke verplichtingen. Voorzieningen worden bepaald door de verwachte toekomstige kasstromen contant te maken op basis van een disconteringsvoet vóór belasting die een afspiegeling is van de actuele marktinschattingen van de tijdswaarde van geld en van de specifieke risico's met betrekking tot de verplichting. De oprenting van de voorziening wordt verwerkt als financieringslast.

Voorziening ontmantelingskosten

In deze voorziening zijn de verwachte contractuele ontmantelingskosten opgenomen voor het in oorspronkelijke staat brengen van gehuurde gebouwen en terreinen. De voorziening wordt getroffen voor de daarmee samenhangende kosten op het moment de verplichting tot ontmanteling gevormd wordt.

Voorziening personeelsbeloningen (jubileumverplichting)

De nettoverplichting van Holland Casino uit hoofde van langetermijnpersoneelsbeloningen, met uitzondering van pensioenregelingen, is het bedrag van de toekomstige beloning die werknemers hebben verdiend in ruil voor hun diensten in de verslagperiode en voorgaande perioden. Deze verplichting wordt ingeschat met behulp van de 'projected unit credit'-methode en wordt verdisconteerd tot de contante waarde. De disconteringsvoet is het rendement per balansdatum van obligaties met een waardering van de kredietwaardigheid van AA, waarvan de looptijd de termijn van de verplichtingen van Holland Casino benadert.

Voorziening reorganisatie

Een reorganisatievoorziening wordt opgenomen wanneer Holland Casino een gedetailleerd en geformaliseerd herstructureringsplan heeft goedgekeurd, en een aanvang is gemaakt met de reorganisatie of deze publiekelijk bekend is gemaakt. Er wordt geen voorziening getroffen voor toekomstige operationele verliezen.

Voorziening verlieslatende contracten

De voorziening voor verlieslatende contracten wordt gewaardeerd tegen de contante waarde van de verwachte kosten van het beëindigen van het contract of, als deze lager is, tegen de contante waarde van de verwachte nettokosten van de voortzetting van het contract. Voordat een voorziening wordt getroffen, verwerkt Holland Casino eerst een eventueel bijzonder waarde-verminderingverlies op de activa die gerelateerd zijn aan het contract.

Voorziening AOV-uitkeringen

De voorziening AOV-uitkeringen is gevormd voor werknemers die onder de voormalige verzekering vallen. Deze verzekering keert AOV uit totdat de werknemer 62 jaar wordt. Holland Casino heeft besloten de AOV-uitkering aan deze personen tot 67 jaar uit te keren.

BANKSCHULDEN

Bij eerste opname worden opgenomen leningen gewaardeerd tegen reële waarde. Na eerste opname worden deze leningen verantwoord tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve interestmethode. Direct toerekenbare transactiekosten worden daarbij geactiveerd en gesaldeerd met de opgenomen leningen. Als er geen uitstaande schulden meer zijn aan de passivazijde van de balans, worden deze transactiekosten geactiveerd en aan de activazijde gepresenteerd als 'nog niet geamortiseerde fees'. De effectieve rentelasten (indien er leningen zijn geweest gedurende het jaar) worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben en verantwoord in de winst- en verliesrekening.

UITGESTELDE BELASTINGEN

Uitgestelde belastingen worden toegepast op de relevante, tijdelijke verschillen die bestaan tussen de boekwaarde en de fiscale waarde van activa en verplichtingen van Holland Casino. Uitgestelde belastingen worden gewaardeerd op basis van de belastingtarieven die

naar verwachting van kracht zullen zijn wanneer de vordering wordt gerealiseerd of de verplichting wordt afgewikkeld uitgaande van de geldende belastingwetgeving en -tarieven. Uitgestelde belastingen worden opgenomen tegen nominale waarde. Uitgestelde belastingvorderingen worden slechts opgenomen indien en voor zover het waarschijnlijk is dat voldoende fiscale winst en/of andere tijdelijke verschillen aanwezig zijn waarmee de uitgestelde belastingvordering verrekend kan worden.

Voor de voorwaartse compensatie van fiscale verliezen en de verrekening van ongebruikte fiscaal verrekenbare tegoeden neemt Holland Casino een uitgestelde belastingvordering op indien en voor zover het waarschijnlijk is dat toekomstige fiscale winst beschikbaar zal zijn waarmee de niet gecompenseerde fiscale verliezen en ongebruikte fiscaal verrekenbare tegoeden kunnen worden verrekend.

AFGELEIDE FINANCIËLE INSTRUMENTEN

Afgeleide financiële instrumenten worden bij de eerste opname gewaardeerd tegen reële waarde; eventuele direct toerekenbare transactiekosten worden verwerkt in het resultaat wanneer zij worden gemaakt. Na de eerste opname worden afgeleide financiële instrumenten tegen reële waarde gewaardeerd, en eventuele wijzigingen daarin worden verwerkt in het resultaat.

De reële waarden zijn een indicatie van prijzen die gehanteerd zouden worden tijdens reguliere markttransacties. De gehanteerde 'highest and best use' tijdens de bepaling van de reële waarden was de afkoop van de instrumenten. In september 2015 zijn de derivaten ook daadwerkelijk afgekocht. Daarvoor maakten de derivaten onderdeel uit van het risicobeheer t.a.v. de kasstroomrisico's van Holland Casino.

Hedge accounting

In 2015 zijn alle lopende rentederivaten afgewikkeld. Als gevolg hiervan zijn de rentederivaten op de openingsbalans verwerkt tegen hun reële waarde (7.488K euro) en is het negatieve resultaat verbonden aan de afkoop van deze rentederivaten volledig ten laste van het resultaat in 2015 gebracht.

MANCOVERPLICHTING

De verplichtingen met betrekking tot de niet ingewisselde jetons, chips en tokens worden opgenomen tegen hun nominale waarde, onder aftrek van dat deel van de jetons, chips en tokens waarvan verwacht wordt dat de bezoekers ze niet meer ter omwisseling aanbieden.

JACKPOTVERPLICHTING

De verplichtingen met betrekking tot de jackpotverplichting worden opgenomen tegen de reële gemeten jackpotstanden.

FAVORITES PROGRAMMA

Met de Favorites Card wordt vanaf het eerste bezoek voor (speel)geld of korting voor een hapje of drankje gespaard. Er worden punten gespaard op de speelautomaten en aan de bar of in het restaurant. In geselecteerde vestigingen worden ook punten gespaard aan de live speeltafels.

Er bestaan verschillende kaarten (Welcome, Black, Platinum en Diamond Card) waar steeds meer privileges aan gekoppeld zijn. Deze verplichting wordt opgenomen voor het aantal openstaande punten per jaareinde gebaseerd op een nominaal bedrag per punt.

De opbrengsten worden toegerekend aan het loyaliteitsprogramma en de andere componenten van de verkooptransactie. De verwerking van het aan het loyaliteitsprogramma toegerekende bedrag wordt uitgesteld en wordt pas als opbrengst verantwoord wanneer Holland Casino haar verplichting uit hoofde van het programma tot het met korting leveren van producten heeft vervuld, of wanneer het niet meer waarschijnlijk is dat de punten uit hoofde van het programma nog zullen worden ingeruild.

GRONDSLAGEN **KASSTROOMOVERZICHT**

Het kasstroomoverzicht bestaat uit de kasstromen uit operationele, investerings- en financieringsactiviteiten. De operationele kasstroom wordt gepresenteerd op basis van de indirecte methode en is opgesteld aan de hand van de vergelijking tussen begin- en eindbalans van het betreffende boekjaar. Hierbij wordt het resultaat aangepast voor mutaties die niet hebben geleid tot ontvangsten of uitgaven gedurende het boekjaar. De investerings- en financieringskasstromen worden volgens de directe methode gepresenteerd.

Er is voor gekozen om het ontvangen dividend te presenteren als investeringskasstroom en de ontvangen rente als investeringskasstroom en de betaalde financieringskosten als financiële kasstroom, omdat deze voortvloeien uit investerings- dan wel financieringsactiviteiten van Holland Casino. Betaalde winstuitkering is gepresenteerd als financiële kasstroom.

EERSTE TOEPASSING VAN IFRS

Deze jaarrekening over het boekjaar afgesloten per 31 december 2016 is de eerste jaarrekening opgemaakt in overeenstemming met IFRS. Voor alle periodes tot en met het jaar eindigend op 31 december 2015 heeft Holland Casino haar jaarrekeningen opgemaakt volgens de bepaling van Titel 9 Boek 2 BW.

Holland Casino heeft de jaarrekening opgesteld in overeenstemming met IFRS voor het boekjaar eindigend op 31 december 2016, samen met de vergelijkende periode eindigend op 31 december 2015. Bij het opstellen van deze jaarrekening is de openingsbalans van de financiële positie per 1 januari 2015 gebruikt van Holland Casino. Dit betreft de datum van overgang naar IFRS.

in duizenden euro

AANSLUITING VAN HET EIGEN VERMOGEN PER 1 JANUARI 2015

	Dutch Gaap	Aanpassingen Dutch Gaap	Waardering mutatie IFRS	Presentatie-mutatie IFRS	IFRS
Vaste activa					
Immateriële activa	1.990	-	-	-	1.990
Materiële vaste activa (A)	128.796	1.667	11.036	-	141.499
Deelnemingen verwerkt volgens de 'equity'-methode (B)	1.050	-	-30	-	1.020
Totaal vaste activa	131.836	1.667	11.006	-	144.509
Vlottende activa					
Vorraden	673	-	-	-129	544
Vorderingen en overlopende activa	4.690	-	-	129	4.819
Geldmiddelen en kasequivalenten	77.709	-	-	-	77.709
Totaal vlottende activa	83.072	-	-	-	83.072
Totale activa	214.908	1.667	11.006	-	227.581

AANSLUITING VAN HET EIGEN VERMOGEN PER 1 JANUARI 2015

	Dutch Gaap	Aanpassingen Dutch Gaap	Waardering mutatie IFRS	Presentatie-mutatie IFRS	IFRS
Eigen vermogen					
Wettelijke reserve	1.949	-	-	-	1.949
Herwaarderingsreserve	-	-	1.898	-	1.898
Overige reserve	52.954	1.667	8.241	-11.953	50.909
Onverdeeld resultaat	-	-	-	11.953	11.953
Totaal eigen vermogen	54.903	1.667	10.139	-	66.709
Voorzieningen					
	18.316		389	-18.705	-
Langlopende schulden					
	43.410		-	-43.410	-
Langlopende verplichtingen					
Voorzieningen	-	-	-	9.092	9.092
Bankschulden	-	-	-	40.845	40.845
Afgeleide financiële instrumenten (C)	-	-	478	2.565	3.043
Overige verplichtingen	-	-	-	-	-
Totaal langlopende verplichtingen	-	-	478	52.502	52.980
Kortlopende verplichtingen					
Voorzieningen	-	-	-	9.613	9.613
Handelscrediteuren en overige schulden	-	3.442	-	66.121	69.563
Overige belastingverplichtingen	-	-3.442	-	23.123	19.681
Belastingen	23.123	-	-	-23.123	-
Bankschulden	9.035	-	-	-1.400	7.635
Diverse schulden	66.121	-	-	-66.121	-
Afgeleide financiële instrumenten	-	-	-	1.400	1.400
Totaal kortlopende verplichtingen	98.279	-	-	9.613	107.892
Totaal eigen vermogen en verplichtingen	214.908	1.667	11.006	-	227.581

AANSLUITING VAN HET EIGEN VERMOGEN PER 31 DECEMBER 2015

	Dutch Gaap	Mutaties openingsbalans*	Aanpassingen Dutch Gaap	Waardering mutatie IFRS	Presentatie- mutatie IFRS	IFRS
Vaste activa						
Immateriële activa	2.572	-	-	-	-	2.572
Materiële vaste activa	(A) 118.506	12.703	1.206	1.697	-	134.112
Nog niet geamortiseerde fees	-	-	-	-	887	887
Deelnemingen verwerkt volgens de 'equity'-methode (B)	1.050	-30	-	25	-	1.045
Totale vaste activa	122.128	12.673	1.206	1.722	887	138.616
Overige vorderingen						
Nog niet geamortiseerde fees	887	-	-	-	-887	-
Vlottende activa						
Vorraden	899	-	-	-	-208	691
Vorderingen en overlopende activa	5.799	-	-	-	-938	4.861
Overige belastingvorderingen	-	-	-	-	910	910
Nog niet geamortiseerde fees	-	-	-	-	236	236
Geldmiddelen en kasequivalenten	96.184	-	-	-	-	96.184
Totale vlottende activa	102.882	-	-	-	-	102.882
Totale activa	225.897	12.673	1.206	1.722	-	241.498

* De mutaties openingsbalans betreffen de mutaties voor Dutch Gaap en IFRS in 2015, zie 'Aansluiting van het eigen vermogen per 1 januari 2015'.

AANSLUITING VAN HET EIGEN VERMOGEN PER 31 DECEMBER 2015

	Dutch Gaap	Mutaties openingsbalans*	Aanpassingen Dutch Gaap	Waardering mutatie IFRS	Presentatie- mutatie IFRS	IFRS
Eigen vermogen						
Wettelijke reserve	2.572	-	-	-	-	2.572
Reserve omrekeningsverschillen	-	-	-	-70	-	-70
Herwaarderingsreserve	-	1.898	-	-	-	1.898
Overige reserve	92.359	-2.045	-	-	-55.356	34.958
Onverdeeld resultaat	-	11.953	1.206	2.270	55.356	70.785
Totaal eigen vermogen	94.931	11.806	1.206	2.200	-	110.143
Voorzieningen						
	10.806	389	-	-	-11.195	-
Langlopende schulden						
	-	-	-	-	-	-
Langlopende verplichtingen						
Voorzieningen	-	-	-	-	10.093	10.093
Bankschulden	-	-	-	-	-	-
Afgeleide financiële instrumenten	-	-	-	-	-	-
Overige verplichtingen	-	-	-	-	-	-
Totaal langlopende verplichtingen	-	-	-	-	10.093	10.093
Kortlopende verplichtingen						
Voorzieningen	-	-	-	-	1.102	1.102
Handelscrediteuren en overige schulden	-	-	3.362	-	75.635	78.997
Overige belastingverplichtingen	-	-	-3.362	-	17.244	13.882
Belastingen	17.244	-	-	-	-17.244	-
Bankschulden	-	-	-	-	-	-
Af te dragen winst	27.281	-	-	-	-	27.281
Diverse schulden	75.635	-	-	-	-75.635	-
Afgeleide financiële instrumenten (C)	-	478	-	-478	-	-
Totaal kortlopende verplichtingen	120.160	478	-	-478	1.102	121.262
Totaal eigen vermogen en verplichtingen	225.897	12.673	1.206	1.722	-	241.498

* De mutaties openingsbalans betreffen de mutaties voor Dutch Gaap en IFRS in 2015, zie 'Aansluiting van het eigen vermogen per 1 januari 2015'.

AANSLUITING VAN HET TOTAALRESULTAAT VOOR HET BOEKJAAR EINDIGEND OP 31 DECEMBER 2015

WINST- EN VERLIESREKENING	Dutch Gaap	Aanpassingen Dutch Gaap	Waardering mutatie IFRS	Presentatie-mutatie IFRS	IFRS
Opbrengst Tafelspelen	233.261		-	-	233.261
Opbrengst Speelautomaten	294.209		-	-	294.209
Troncopbrengst/tips	22.777		-	-	22.777
Entreeontvangsten	2.034		-	-	2.034
Horecaopbrengst	20.464		-	-	20.464
Overige opbrengsten	3.476		-	-	3.476
Brutobaten	576.221	-	-	-	576.221
Kansspelbelasting	-152.967		-	-	-152.967
Nettobaten	423.254	-	-	-	423.254
Afschrijvingskosten en bijzondere waardeverminderingen	-		-	-34.271	-34.271
Personeelskosten	-202.071		-	461	-201.610
Operationele kosten (A)	-116.406	1.751	87	-620	-115.188
Afschrijvingen (A)	-35.957	-545	1.611	34.891	-
Bijzondere baten en lasten	461		-	-461	-
Brutobedrijfsresultaat	69.281	1.206	1.698	-	72.185
Financiële baten en lasten (D)	-1.972		237	1735	-
Financieringsbaten (D)				37	37
Financieringslasten (D)				-1.772	-1.772
Aandeel in resultaat deelnemingen verwerkt volgens de 'equity'-methode (B)			335		335
Resultaat voor vennootschapsbelasting	67.309	1.206	2.270	-	70.785
Vennootschapsbelasting				-	
Resultaat na belasting					70.785
OVERZICHT VAN HET TOTAALRESULTAAT					
Resultaat over de verslagperiode					70.785
Overig totaalresultaat te reclassificeren naar winst-en-verliesrekening in volgende perioden:					
- Valutaomrekeningsverschillen op buitenlandse activiteiten van deelneming (B)			-70		-70
Totaal niet-gerealiseerde resultaten, na belastingen					-70
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten					70.715

TEKSTUELE TOELICHTING OVER EFFECT OP DE RESULTAATREKENING, DE BALANS EN HET KASSTROOMOVERZICHT

De overgang naar IFRS heeft gevolgen voor de winst-en verliesrekening, de balans en het kasstroomoverzicht.

Tekstuele toelichting over effect op de resultaatrekening, de balans en het kasstroomoverzicht.

De overgang naar IFRS heeft gevolgen voor de winst-en verliesrekening, de balans en het kasstroomoverzicht.

A Materiële vaste activa

In 2014 en 2015 zijn uitgaven voor installatie van speelautomaten als operationele kosten verantwoord. In overeenstemming met Dutch gaap en IFRS worden installatiekosten geactiveerd. Deze aanpassing resulteert in een hogere waardering van materiële vaste activa van 1,7 miljoen euro per 1 januari 2015 en 2,9 miljoen euro per 31 december 2015.

Bij de conversie naar IFRS heeft Holland Casino geopteerd voor de 'deemed cost approach'; een keuzemogelijkheid die slechts eenmalig kan worden toegepast bij eerste toepassing van IFRS. Hierbij heeft Holland Casino ervoor gekozen om een deel van de panden in eigendom en de daartoe behorende eigen terreinen te waarderen op reële waarde. Holland Casino anticipeert hiermee op een toekomstige privatisering waarbij de presentatie van de reële waarde van de panden bijdraagt aan het inzicht. Bij deze systematiek is een nieuwe kostprijs bepaald per 1 januari 2015 waarbij tevens de cumulatieve afschrijving op nihil is gesteld. Tevens heeft Holland Casino de gebruiksduur en restwaarde voor deze panden opnieuw bepaald. De nieuwe kostprijs voor deze panden van 35,8 miljoen euro en voor terreinen van 8,9 miljoen euro is gebaseerd op een taxatierapport van een externe vastgoedspecialist. Voor deze panden en terreinen is een herwaarderingsreserve gevormd indien de reële waarde hoger is dan de aanschafwaarde. Het totaal effect bedraagt 10,2 miljoen euro op materiële vaste activa en eigen vermogen per 1 januari 2015 en 12,1 miljoen euro per 31 december 2015.

De toepassing van de componenten-benadering is verplicht onder IFRS en heeft een positief effect op het eigen vermogen van 0,8 miljoen euro per 1 januari 2015 en 0,7 miljoen per 31 december 2015.

B Gaming Support is als deelneming met invloed van betekenis geïnclassificeerd en verwerkt volgens de 'equity'-methode.
C De waardeveranderingen van de rentederivaten tot 1 januari 2015 worden in het eigen vermogen geboekt, wat leidt tot een hoger resultaat over 2015.

Op dit contract werd kostprijs-hedge accounting toegepast. Onder IFRS is kostprijs-hedge accounting niet toegestaan en dient dit contract (aangezien het een derivaat betreft) per 1 januari 2015 op reële waarde gewaardeerd te worden. Dit leidt tot een aanpassing in de openingsbalans per 01-01-2015 van 478K euro.

D Financiële baten en lasten worden nu separaat gepresenteerd.

De kolom presentatiemutatie IFRS betreft voornamelijk het uitsplitsen van vorderingen en verplichtingen in een kort- en langlopend deel, alsmede gewijzigde terminologie.

NIEUWE OF GEWIJZIGDE STANDAARDEN

Holland Casino heeft geen nieuwe standaarden, wijzigingen van bestaande standaarden of interpretaties vrijwillig vervroegd toegepast. Holland Casino onderzoekt momenteel de consequenties van de volgende nieuwe standaarden, interpretaties en wijzigingen van bestaande standaarden. De volgende standaarden zijn gepubliceerd, maar nog niet verplicht voor het boekjaar 2016:

IFRS 9 FINANCIËLE INSTRUMENTEN

IFRS 9, gepubliceerd in juli 2015, vervangt de huidige regelgeving van IAS 39 Financiële instrumenten: Opname en Waardering. IFRS 9 bevat herziende regelgeving ten aanzien van de classificatie en waardering van financiële instrumenten, inclusief een nieuw 'verwacht kredietverliesmodel' (expected credit loss model) om bijzondere waardeverminderingen op financiële activa te berekenen, en nieuwe algemene hedge-accountingvereisten. Ook de bepalingen van IAS 39 ten aanzien van opname en het niet meer opnemen van financiële instrumenten zijn overgenomen in de nieuwe standaard. IFRS 9 is effectief voor boekjaren die starten op of na 1 januari 2018, met de mogelijkheid tot eerdere invoering van de standaard. Holland Casino analyseert de potentiële impact op de jaarrekening als gevolg van de toepassing van IFRS 9.

IFRS 15 OMZET UIT CONTRACTEN MET KLANTEN

IFRS 15 stelt een alomvattend kader voor het bepalen of, hoeveel en wanneer opbrengsten opgenomen worden. Het vervangt de bestaande regelgeving ten aanzien van omzetverantwoording, met inbegrip van IAS 18 Opbrengsten, IAS 11 Onderhanden projecten en IFRIC 13 Loyaliteitsprogramma's. IFRS 15 is effectief voor boekjaren die starten op of na 1 januari 2018, met de mogelijkheid tot eerdere invoering van de standaard.

Holland Casino verwacht een minimale impact op haar omzetverantwoording na invoering van IFRS 15. Gezien de aard van haar activiteiten (het exploiteren van casinospelen en speelautomaten), wordt verwacht dat aan de prestatieverplichtingen wordt voldaan op de dag dat de 'contracten' ontstaan tussen klanten en Holland Casino. Dit houdt in dat de omzet terstond kan worden verantwoord, en dit leidt niet tot verandering ten opzichte van de huidige omzetverantwoording.

IFRS 16 LEASES

Op 13 januari 2016 is de nieuwe standaard over lease accounting, IFRS 16 Leases, gepubliceerd. IFRS 16 moet verplicht worden toegepast vanaf 1 januari 2019. De boekhoudkundige behandeling van leasecontracten zal fundamenteel veranderen. IFRS 16 elimineert het huidige model van verwerking, waarin onderscheid wordt gemaakt tussen financiële lease (on balance) en operationele leasing (off balance). In plaats daarvan komt er één model voor de verwerking, die vergelijkbaar is met de huidige financiële lease accounting.

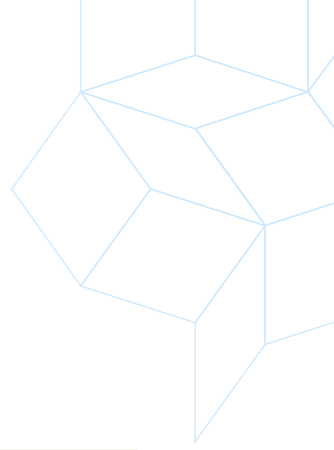
Holland Casino zal de komende tijd de impact van de nieuwe standaard inventariseren. Naar verwachting zal deze standaard een aanzienlijke impact hebben op de balans. Een mogelijk scenario zou inhouden dat voor alle huidige operationele leases en huurverplichtingen (off balance onder IAS 17) waarin Holland Casino optreedt als lessee/huurder, onder IFRS 16 de betreffende activa en lease- en huurverplichtingen op de balans komen te staan. De impact op het balanstotaal zal waarschijnlijk tussen de 100 en 150 miljoen euro liggen. Impactbepaling vindt in 2017 plaats.

TOELICHTING OP DE WINST-EN VERLIESREKENING

in duizenden euro, tenzij anders aangegeven

1. OPBRENGSTEN

	2016	2015
Opbrengst Tafelspelen	253.005	233.261
Opbrengst Speelautomaten	305.544	294.209
Baten voor kansspelbelasting	558.549	527.470
Kansspelbelasting	-161.979	-152.967
	-161.979	-152.967
De opbrengst Tafelspelen en Speelautomaten is onderhevig aan kansspelbelasting. Het tarief bedraagt 29 procent van de opbrengst.		
Troncopbrengst/tips		
Troncopbrengst	21.644	21.557
Tips	1.237	1.220
	22.881	22.777
Entreeontvangsten		
	1.746	2.034
Horecaopbrengst		
Horeca (bruto)	45.676	39.946
Uitbestede horeca	1.045	1.313
Verstrekingen aan gasten (tegen verkoopprijs)	-25.141	-20.795
	21.580	20.464
Overige opbrengsten		
Parkeergelden	2.389	2.336
Koersresultaten	967	921
Overige	219	219
	3.575	3.476
Nettobaten	446.352	423.254

LASTEN

2. AFSCHRIJVINGSKOSTEN EN BIJZONDERE WAARDEVERMINDERINGEN

	2016	2015
Afschrijvingskosten immateriële activa	764	778
Afschrijvingskosten materiële vaste activa	23.864	33.493
	24.628	34.271
Bijzondere waardeverminderingen materiële vaste activa	-	-
Bijzondere waardeverminderingen immateriële activa	-	-
	-	-
Totaal afschrijvingskosten en bijzondere waardeverminderingen	24.628	34.271

3. PERSONEELSKOSTEN

	2016	2015
Salarissen	152.806	154.488
Verloning WAO/WIA	194	295
Sociale lasten	22.448	20.668
Pensioenlasten	19.674	14.931
Indirecte personeelskosten	10.298	9.778
Dotatie (vrijval) reorganisatievoorziening	1.500	-461
Dotatie (vrijval) jubileumuitkeringen	660	1.911
	207.580	201.610

SOCIALE LASTEN

Hieronder is opgenomen het werkgeversaandeel sociale lasten voor 14,0 miljoen euro (2015: 12,3 miljoen euro). Verder vallen hieronder de kosten voor de zorgwet voor 8,4 miljoen euro (2015: 8,4 miljoen euro).

PENSIOENLASTEN

Dit betreft de werkgeverspremie die in het boekjaar verschuldigd is. Holland Casino heeft de pensioenregeling ondergebracht bij de Stichting Pensioenfonds Holland Casino. Op basis van de bepalingen in de pensioenregeling kwalificeert deze als een toegezegde bijdrage pensioenregeling. Holland Casino heeft de premie die verschuldigd is aan de Stichting Pensioenfonds Holland Casino als last in de winst- en verliesrekening verantwoord.

Het reglement van de Stichting Pensioenfonds Holland Casino voorziet in geen enkel opzicht in de mogelijkheid tot bijstortingen in en/of onttrekkingen aan het fonds. Het pensioenfonds stelt jaarlijks de kostendekkende premie vast, welke nodig is voor de nominale pensioenopbouw in het betreffende jaar. De kostendekkende premie is hierbij gelijk aan de som van de actuariële premie van de pensioenopbouw in het betreffende jaar, de risicopremies, de solvabiliteitsopslag en de kostenopslag. De kostendekkende premie bevat derhalve geen elementen die betrekking hebben op de opgebouwde pensioenen in het verleden dan wel betrekking hebben op de financiële positie van het fonds. Holland Casino kan niet worden aangesproken voor tekorten of overschotten in het pensioenfonds. Het risico van tekorten of overschotten is volledig voor rekening van de deelnemers aan de pensioenregeling.

Jaarlijks wordt door CAO partijen besloten of de pensioenregeling per 1 januari van het volgende jaar uit de overeengekomen premie gefinancierd kan blijven worden of dat een aanpassing van de regeling noodzakelijk is. Hierbij wordt gebruik gemaakt van een opgave door het pensioenfonds van het verwachte opbouwpercentage dat (financieel) realiseerbaar is uit de afgesproken premie voor het volgende jaar. Naast aanpassing van het opbouwpercentage kan door CAO partijen ook tot een alternatieve aanpassing van de regeling besloten worden. Randvoorwaarde voor de aanpassing is dat te allen tijde de kostendekkende premie binnen het afgesproken premieniveau blijft. Komen CAO partijen er niet uit samen, dan zal het pensioenfonds tot een benodigde aanpassing van het opbouwpercentage besluiten en deze doorvoeren.

De pensioenregeling is een voorwaardelijk geïndexeerde middelloon-regeling met een pensioenleeftijd van 67 jaar en een fiscaal minimale franchise.

In 2016 heeft Holland Casino aan het Bestuur van het Pensioenfonds kenbaar gemaakt om, mede in verband met de aanstaande privatisering, de pensioenen elders te willen onderbrengen. In dit verband is de uitvoeringsovereenkomst medio 2016 opgezegd. Na een periode van onderhandeling is er een vaststellingsovereenkomst ter hoogte van 4,3 miljoen euro overeengekomen met het Bestuur van het Pensioenfonds. Ook zijn er afspraken gemaakt over de tijdelijke voortzetting van de uitvoering van de pensioenregeling. Op 30 december is de vaststellingsovereenkomst met het Bestuur van het Pensioenfonds getekend en is een reservering getroffen voor 4,3 miljoen euro. In deze overeenkomst wordt uitgegaan van een ingangsdatum per 1 juli 2017. Tevens is er een conceptovereenkomst met Stap APF onderhandeld. De definitieve datum van de overgang nog niet vastgesteld.

INDIRECTE PERSONEELSKOSTEN

Dit betreffen onder andere kosten voor werving en selectie, opleidingen, bedrijfskantine, bedrijfskleding en huur parkeerplaatsen personeel.

KOSTEN REORGANISATIEVOORZIENING

Dit betreft in 2016 een dotatie van 1,5 miljoen euro in verband met de sluiting van Holland Casino Schiphol en het Pensioenburo.

KOSTEN JUBILEUMUITKERINGEN

Dit betreft met name de toename in de fte's in verband met de insourcing F&B in Enschede, Leeuwarden en Utrecht en de lager gehanteerde vertrekken voor jongere deelnemers. Vorig jaar betrof dit een eenmalige last (1,5 miljoen euro) in verband met de dotatie van de voorziening voor toekomstige jubileumuitkeringen na een 40-jarig dienstverband.

PERSONEELSBEZETTING

In 2016 waren er gemiddeld 3.321 medewerkers (2015: 3.081 medewerkers) in dienst van Holland Casino (exclusief stand-by medewerkers en stagiaires). De verdeling over de afdelingen was als volgt:

PERSONEELSBEZETTING PER AFDELING		
	2016	2015
Tafelspelen	1.364	1.299
Speelautomaten	250	227
Services	565	526
Horeca	537	413
Overige	605	616
	3.321	3.081

Het aantal medewerkers ultimo 2016 was 3.441 (ultimo 2015: 3.198).

4. OPERATIONELE KOSTEN

	2016	2015
Bedrijfskosten	63.271	54.968
Huisvestingskosten	27.597	26.833
Marketingkosten	21.138	15.603
Automatiseringskosten	18.490	16.576
Desinvesteringen materiële vaste activa	201	621
Aanloopkosten	214	-
Overige operationele kosten	704	587
	131.615	115.188

De bedrijfskosten betreffen voornamelijk onderhoudskosten, leasekosten speelautomaten, adviseurskosten en inkopen Food & Beverage.

Accountantshonoraria

Wettelijke accountantscontrole (Deloitte Accountants B.V.)	-	215
Andere assuranceopdrachten (Deloitte Accountants B.V.)	-	39
Wettelijke accountantscontrole (KPMG Accountants N.V.)	190	-
Andere assuranceopdrachten (KPMG Accountants N.V.)	24	-
Belastingadviesdiensten (Meijburg & Co)	43	56
Overige dienstverlening (Deloitte Accountants B.V.)	176	-
	433	310

Bovenstaande kosten zijn exclusief btw en zijn verantwoord onder de bedrijfskosten.

5. FINANCIERINGSBATEN

	2016	2015
Rentebaten uit deposito's en tegoeden bij banken	36	37
	36	37

6. FINANCIERINGSLASTEN

	2016	2015
Rentelasten uit tegen geamortiseerde kostprijs gewaardeerde financiële verplichtingen	72	383
Financieringslasten (commitment fee, utilisation fee, etc.)	469	520
Amortisatie financial fees	236	809
Rentelasten als gevolg van oprenting en/of discontering voorzieningen	324	60
	1.101	1.772

7. RESULTAAT UIT DEELNEMINGEN

	2016	2015
Gaming Support B.V.	-309	-335
	-309	-335

8. VENNOOTSCHAPSBELASTING TEN LASTE GEBRACHT VAN HET RESULTAAT

	2016	2015
Acute belastingen	22.008	-
Latente vennootschapsbelasting	-14.396	-
Totale vennootschapsbelasting	7.612	-

AANSLUITING BRUTO RESULTAAT MET HET BELASTBAAR BEDRAG

	2016	
Resultaat voor belasting	81.773	
<i>Permanente verschillen:</i>		
Beperkt aftrekbare kosten	554	
Energie aftrek	-5	
Deelnemingsvrijstelling	-309	
	240	
<i>Tijdelijke verschillen:</i>		
Fiscaal lagere afschrijving	6.775	
(Des)investeringen boekjaar reeds opgenomen in fiscale beginbalans	-307	
Fiscaal hogere last mbt voorzieningen	-409	
	6.059	
Belastbaar bedrag	88.072	
Totaal te betalen acute winstbelastingen (effectief)	22.008	26,9%

Sinds 1 januari 2016 is de Wet modernisering Vpb-plicht overheidsondernemingen van kracht geworden. Deze wet heeft als doel overheidsondernemingen op dezelfde wijze in de heffing van vennootschapsbelasting te betrekken als private ondernemingen om zo een gelijk speelveld te creëren. Dit houdt voor Holland Casino in dat zij per 1 januari 2016 Vpb-plichtig is. Hiertoe is per 1 januari 2016 een fiscale openingsbalans opgesteld. De vennootschapsbelasting is berekend op basis van de geldende belastingtarieven in Nederland, rekening houdend met de fiscale bepalingen die permanente verschillen veroorzaken tussen de bedrijfseconomische en de fiscale resultaatbepaling. De fiscale bepalingen omvatten onder andere (de deelnemingsvrijstelling en) de beperking van aftrekbare kosten.

OPBOUW LATENTIE VENNOOTSCHAPSBELASTING

	1-1-2016	Mutatie	31-12-2016
Immateriële activa	224	54	278
Materiële vaste activa	10.232	1.563	11.795
Voorzieningen	2.425	-102	2.323
Stand latentie voor vennootschapsbelasting	12.881	1.515	14.396

De latente belastingvordering is gevormd op 1 januari 2016 ten gunste van het resultaat 2016 vanwege de invoering van de vennootschapsbelastingplicht voor Holland Casino per 1 januari 2016.

TOELICHTING OP DE BALANS

in duizenden euro, tenzij anders aangegeven

9. IMMATERIËLE ACTIVA

	Ontwikkelingskosten	Software	Activa in uitvoering	Totaal
Aanschafwaarde	9.369	2.135	958	12.462
Cumulatieve afschrijvingen	-8.378	-2.094	-	-10.472
Stand per 1 januari 2015	991	41	958	1.990
Investeringen – intern ontwikkeld	601	-	759	1.360
Afschrijvingen	-737	-41	-	-778
Stand per 31 december 2015	855	-	1.717	2.572
Investeringen – intern ontwikkeld	1.879	461	2.100	4.440
Afschrijvingen	-751	-13	-	-764
Stand per 31 december 2016	1.983	448	3.817	6.248
Aanschafwaarde	11.849	2.596	3.817	18.262
Cumulatieve afschrijvingen	-9.866	-2.148	-	-12.014
Stand per 31 december 2016	1.983	448	3.817	6.248

De immateriële activa van Holland Casino bestaan uit de geactiveerde kosten ten aanzien van onder andere: online casinoproject Play Digital (zie kolom 'activa in uitvoering'). Procure-to-Pay tool en toekomstvaste architectuur (IT landschap van Holland Casino).

De geactiveerde kosten bestaan uit interne en externe uren, advieskosten en software.

De immateriële activa hebben een gebruiksduur van 3 jaar en worden lineair afgeschreven. Een uitzondering betreft de toekomstvaste architectuur die over 5 jaar zal worden afgeschreven. In 2015 en 2016 hebben zich geen bijzondere waardeverminderingen voorgedaan.

10. MATERIËLE VASTE ACTIVA

	Terreinen en gebouwen	Verbouwingen	Installaties	Speelautomaten	Overige bedrijfsmiddelen	Activa in uitvoering	Totaal
Aanschafwaarde	51.529	74.893	118.596	93.130	132.078	4.700	474.926
Cumulatieve afschrijvingen	-6.607	-59.648	-87.075	-75.666	-104.431	-	-333.427
Stand per 1 januari 2015	44.922	15.245	31.521	17.464	27.647	4.700	141.499
Investeringen	-	702	4.368	9.733	4.705	7.276	26.784
Activa in uitvoering/in gebruik genomen	-	-	93	2.963	485	-3.541	-
Afschrijvingen	-1.704	-3.957	-8.133	-8.131	-11.568	-	-33.493
Desinvesteringen/activa niet langer in gebruik (aanschafwaarde)	-	-7.035	-10.877	-30.242	-11.686	-	-59.840
Desinvesteringen/activa niet langer in gebruik (cum.afschrijving)	-	6.972	10.659	30.211	11.320	-	59.162
Stand per 31 december 2015	43.218	11.927	27.631	21.998	20.903	8.435	134.112
Investeringen	-	1.000	4.402	27.752	9.110	23.044	65.308
Activa in uitvoering/in gebruik genomen	-	1.921	1.931	778	1.626	-6.256	-
Afschrijvingen	-1.637	-2.296	-5.338	-4.953	-9.640	-	-23.864
Desinvesteringen/activa niet langer in gebruik (aanschafwaarde)	-	-2.570	-9.719	-16.196	-8.094	-	-36.579
Desinvesteringen/activa niet langer in gebruik (cum.afschrijving)	-	2.506	9.649	16.196	8.003	-	36.354
Stand per 31 december 2016	41.581	12.488	28.556	45.575	21.908	25.223	175.331
Aanschafwaarde	51.529	68.911	108.794	87.918	128.224	25.223	470.599
Cumulatieve afschrijving	-9.948	-56.423	-80.238	-42.343	-106.316	-	-295.268
Stand per 31 december 2016	41.581	12.488	28.556	45.575	21.908	25.223	175.331

In 2015 en 2016 hebben zich geen bijzondere waardeverminderingen voorgedaan.

De boekwaarde van de speelautomaten bestaat voor een deel uit automaten die bij Gaming Support staan in de opslag. Dit betreffen:

	Boekwaarde	Aantal
Automaten die verschroot moeten worden	-	880
Oude automaten te herplaatsen in de vestiging	70	198
Nieuwe automaten nog te plaatsen in de vestiging	6.076	367
Totaal bij Gaming Support per 31-12-2016	6.146	1.445

De gebruiksduur van de verschillende categorieën materiële vaste activa worden hieronder weergegeven (op terreinen wordt niet afgeschreven):

GEbruIKSDUUR VAN DE VERSCHILLENDE CATEGORIËN MATERIËLE VASTE ACTIVA

Gebouwen	20 jaar
Verbouwingen	12 jaar
Installaties	5 - 12 jaar
Speelautomaten en Multi Roulettes	7 jaar
Andere vaste bedrijfsmiddelen	3 - 8 jaar

Bij de conversie naar IFRS heeft Holland Casino geopteerd voor de 'deemed cost approach', voor verdere toelichting verwijzen wij naar 'Eerste toepassing van IFRS'.

In 2016 heeft een schattingswijziging plaatsgevonden omtrent de afschrijvingstermijnen van de verbouwingen en installaties waarbij rekening gehouden wordt met de gebruiksduur van de activa. Tevens heeft een schattingswijziging plaatsgevonden op de gebruiksduur van speelautomaten en multiroulettes.

Tot 2016 hanteerde Holland Casino een zogenoemde sluitingsdatum van een casinovestiging. Indien deze sluitingsdatum eerder lag dan de 'reguliere' levensduur werden de verbouwingen en installaties activa afgeschreven over de periode tot deze sluitingsdatum. In 2016 zijn op basis van de uitkomsten van het meerjarig strategisch plan deze sluitingsdata herzien. Het effect van deze schattingswijziging op het resultaat bedraagt 4,8 miljoen euro lagere afschrijvingskosten in 2016. De impact op de volgende jaren is gemiddeld 400K euro hogere afschrijvingskosten t/m 2028.

De gebruiksduur van speelautomaten en multiroulettes is in 2016 van vijf naar zeven jaar verlengd op basis van een herziende visie. De gebruiksduur van een speelautomaat wordt in hoge mate bepaald door het succes van het spel dat de automaat voert. Daarom is de gebruiksduur van speelautomaten en multiroulettes in 2016 van vijf naar zeven jaar verlengd. Het effect van deze schattingswijziging op het resultaat bedraagt 3.797K euro lagere afschrijvingskosten in 2016. De impact op de volgende jaren is gemiddeld 600K euro hogere afschrijvingskosten t/m 2022.

11. BELASTINGVORDERINGEN

	2016	2015
Latente vennootschapsbelasting		
Vennootschapsbelasting	14.396	-
Overige belastingvorderingen		
Omzetbelasting	777	910
	777	910
	15.173	910

Zie verdere toelichting voor de opbouw van de latente vennootschapsbelasting, in noot 8.

12. NOG NIET GEAMORTISEERDE FEES

	2016	2015
Nog niet geamortiseerde fees, langlopend deel	650	887
Nog niet geamortiseerde fees, kortlopend deel	236	236
	886	1.123

Kosten die gemaakt zijn in verband met een nieuwe kredietfaciliteit worden in aftrek gebracht op de verplichtingen van de uitstaande leningen en geamortiseerd over de resterende looptijd op basis van de effectieve interestmethode. Ultimo 2015 en 2016 was er geen uitstaande lening, dus werden deze kosten onder 'nog niet geamortiseerde fees' verantwoord.

13. DEELNEMINGEN VERWERKT VOLGENS DE 'EQUITY'-METHODE

Stand per 1 januari 2015	1.020
Resultaat Gaming Support (incl. omrekeningsverschillen)	335
Ontvangen dividenden	-240
Valutaomrekeningsverschillen uit resultaat deelnemingen	-70
Stand per 31 december 2015	1.045
Resultaat Gaming Support (incl. omrekeningsverschillen)	309
Ontvangen dividenden	-240
Valutaomrekeningsverschillen uit resultaat deelnemingen	-22
Stand per 31 december 2016	1.092

Gaming Support B.V. houdt zich bezig met het onderhoud van- en de handel in speelautomaten en aanverwante apparatuur alsmede holdingactiviteiten. Naast de 40 procent van de aandelen die Holland Casino in bezit heeft, zijn de overige aandelen in het bezit van een directeur-grotaandeelhouder Van Linden Beheer B.V.

De speeltafels en apparaten die Holland Casino in haar casino's heeft zijn zeer specialistisch van aard en vallen onder diverse strenge regelgeving. Daarom is Holland Casino een samenwerkingscontract overeengekomen met Gaming Support B.V. die haar bijstaat met de aan- en verkoop, het onderhoud, het installeren en het voorraadbeheer van de speeltafels, apparaten en bijbehorende onderdelen.

SAMENVATTING FINANCIËLE INFORMATIE GAMING SUPPORT B.V.

	31-12-2016
Viottende activa	4.792
Vaste activa	3.901
Kortlopende verplichtingen	4.690
Langlopende verplichtingen	1.024
Omzet	13.871
Resultaat	769
Overig totaalresultaat	3
Totaalresultaat	772
Groepsvermogen Gaming Support B.V. per 31-12-2016	2.979
Minderheidsbelang derden	-250
Eigen vermogen in de jaarrekening van Gaming Support B.V. per 31-12-2016	2.729
Deelneming Gaming Support B.V. (40% van het eigen vermogen van Gaming Support B.V.) in de jaarrekening van Holland Casino	1.092

In 2016 vonden de volgende transacties plaats; verkopen aan Gaming Support ter waarde van 38K euro en afname van diensten ter waarde van 14,5 miljoen euro (in 2015; verkopen van 150K euro en afname van diensten van 10,5 miljoen euro). Deze bedragen zijn inclusief BTW. Nog te betalen bedragen aan Gaming Support B.V. bedroegen eind 2016 1,5 miljoen euro (2015: 1,4 miljoen euro).

Deze transacties worden uitgevoerd tegen marktcondities en prijzen die niet gunstiger zijn dan die welke bedongen zouden zijn met derde, onafhankelijke partijen.

14. VOORRADEN

	2016	2015
Vorraden	704	691
	704	691

De voorraden betreffen voornamelijk verbruiksartikelen en grondstoffen ten behoeve van de horeca-activiteiten, alsmede artikelen voor prijzen in natura bij de speelautomaten en andere voorraden zoals brochures.

15. VORDERINGEN EN OVERLOPENDE ACTIVA

	2016	2015
Debiteuren	1.420	529
Te ontvangen van creditcardmaatschappijen	690	346
Diverse vorderingen	877	824
Vooruitbetaalde kosten	1.967	3.162
	4.954	4.861

OUDERDOM VAN DEBITEUREN NA VERVALDATUM MAAR NIET VOORZIEN

	31-12-2016	31-12-2015
30-60 dagen	2	55
> 60 dagen	25	-
Totaal	27	55
Gemiddelde ouderdom (dagen)	55	18

Het gemiddelde uitstaande debiteurensaldo betreft 55 dagen in 2016. Er wordt geen rente gerekend op debiteuren na vervaldatum. Holland Casino heeft een voorziening (57K euro, vorig jaar 72K euro) opgenomen voor alle oninbare debiteuren die langer uitstaan dan 90 dagen, wegens ervaring uit het verleden dat deze niet meer geïncasseerd zullen worden.

16. GELDMIDDELEN EN KASEQUIVALENTEN

	2016	2015
Gelden onderweg	5.618	3.092
Geldvoorraad casino's	29.699	30.307
Banktegoeden	65.771	62.785
	101.088	96.184

Ten behoeve van de voortgang van het spel wordt de benodigde geldvoorraad in de casino's aangehouden. De 'gelden onderweg' zijn gelden die nog bijgeschreven moeten worden op de bankrekening.

Voor verdere toelichting inzake verpanding van de bankrekeningen, verwijzen wij naar noot 19.

17. EIGEN VERMOGEN

Het eigen vermogen van Holland Casino bestaat uit stichtingskapitaal en een winstreservering. Het stichtingskapitaal betreft het bij de oprichting op 22 januari 1974 gestorte kapitaal van honderd gulden (45 euro). Conform artikel 17 van de Beschikking Casinospelen 1996 alsmede artikel 14 van de Statuten van Holland Casino is uit de netto-opbrengst van de gezamenlijke speelcasino's een reservering betreffende het Eigen Vermogen gevormd, die is geïncasseerd als 'overige reserve'. Voor geactiveerde ontwikkelingskosten en activa in uitvoering onder immateriële activa is een wettelijke reserve gevormd.

De vaststelling van de winstafdracht door de minister van Financiën heeft in 2017 plaatsgevonden en van het resultaat van 2016 zal 35,0 miljoen euro afgedragen worden aan de Staat. Het nettoresultaat zal, met inachtneming van de winstafdracht, worden toegevoegd aan het eigen vermogen in overeenstemming met de bepaling inzake resultaatbestemming zoals opgenomen in de overige gegevens van dit jaarverslag.

ONVERDEELD RESULTAAT

Holland Casino heeft over 2015 een deel van de winst afgedragen aan het ministerie van Financiën. De winst na winstafdracht wordt toegevoegd aan het Eigen Vermogen. Deze afspraak is in de jaarrekening verwerkt. Voor 2016 is per balansdatum nog geen afspraak gemaakt over de winstafdracht.

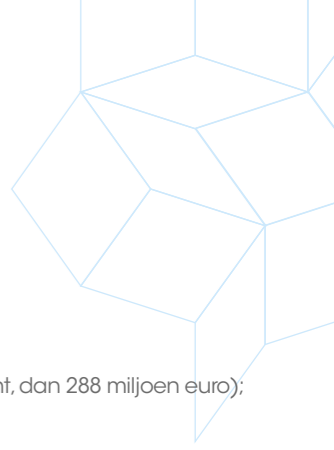
HERWAARDERINGSRESERVE

Bij de conversie naar IFRS heeft Holland Casino geopteerd voor de 'deemed cost approach'; een keuzemogelijkheid die slechts eenmalig kan worden toegepast bij eerste toepassing van IFRS. Hierbij heeft Holland Casino ervoor gekozen om een deel van de panden in eigendom en de daartoe behorende eigen terreinen te waarderen op reële waarde. Voor deze panden en terreinen is een herwaarderingsreserve gevormd indien de reële waarde hoger is dan de aanschafwaarde. De herwaardering heeft enkel betrekking op terreinen.

18. VOORZIENINGEN

	Ontmantelings kosten	Personeels beloningen	Voorziening AOV-uitkeringen	Verlieslatende contracten	Reorganisatie	Totaal
Stand per 1 januari 2015	3.293	4.283	718	669	9.742	18.705
Dotatie/vrijval	169	1.815	26	-	-461	1.549
Onttrekkingen	-	-255	-	-324	-8.528	-9.107
Oprenting	-	48	-	-	-	48
Stand per 31 december 2015	3.462	5.891	744	345	753	11.195
Dotatie/vrijval	-837	1.080	114	-	1.500	1.857
Onttrekkingen	-	-385	-	-57	-574	-1.016
Oprenting	-	-210	-	-	-	-210
Stand per 31 december 2016	2.625	6.376	858	288	1.679	11.826
Per 1 januari 2015						
Langlopend deel voorzieningen	3.293	4.028	718	300	753	9.092
Kortlopend deel voorzieningen	-	255	-	369	8.989	9.613
Per 31 december 2015						
Langlopend deel voorzieningen	3.373	5.551	744	90	335	10.093
Kortlopend deel voorzieningen	89	340	-	255	418	1.102
Per 31 december 2016						
Langlopend deel voorzieningen	2.536	5.816	835	86	554	9.827
Kortlopend deel voorzieningen	89	560	23	202	1.125	1.999

De voorziening ontmantelingskosten is gevormd voor de (mogelijke) sluiting en ontmanteling van de panden van Holland Casino Eindhoven, Nijmegen, Rotterdam, Schiphol en Utrecht. De verwachting is dat Holland Casino Utrecht in 2019 verhuist naar een nieuwe locatie en de huidige locatie ontmanteld zal worden. Voor de kosten die gemaakt worden in dat scenario is deze voorziening gevormd.

De voorziening personeelsbeloningen is gevormd voor toekomstige jubileumuitkeringen. De dotatie in 2016 in de voorziening is voornamelijk het gevolg van de toename in de fte's en de hogere gehanteerde vertrekken voor jongere deelnemers.

Verder is de disconteringsvoet verlaagd van 1,6 procent in 2015 naar 1,4 procent in 2016. De onttrekkingen hebben betrekking op de daadwerkelijk betaalde jubileumuitkeringen in 2016. Er is bij waardering van deze voorziening rekening gehouden met onder andere de sterftrekken en vertrekken van medewerkers.

De voorziening AOV-uitkeringen is gevormd voor werknemers die onder de voormalige AOV-verzekering vallen. Deze verzekering keert AOV uit tot het 62e levensjaar. Holland Casino keert de AOV-uitkering uit tot het 67ste jaar. Er zijn momenteel nog 24 medewerkers die onder deze regeling vallen. Mochten deze medewerkers overlijden voor hun 62ste vindt er een vrijval van de voorziening plaats.

De laatste start van uitkeringen (voor de jongste medewerker in de regeling) begint in 2034 en loopt maximaal vijf jaar tot 2039. De verplichting is berekend aan de hand van de december 2016 uitkering waarbij een indexering is gebruikt van 3 procent. Dit betreft dus een feitelijke verplichting wat tot uitstroom van middelen zal leiden en wat betrouwbaar kan worden ingeschat. De schuld is contant gemaakt met een disconteringsvoet van 0,95 procent.

De voorziening voor verlieslatende contracten is gevormd voor de te verwachten kosten voortvloeiend uit de beëindiging van huurcontracten. De voorziening voor het Max Eeuweplein 36 in Amsterdam is volledig onttrokken in 2015 toen de laatste huur is betaald. De resterende voorziening heeft betrekking op de locatie Hoofdweg 616 te Hoofddorp. De huur is opgezegd per 1 juni 2017 en de voorziening zal eind mei 2017 worden onttrokken.

In de voorziening reorganisatie heeft in 2016 een dotatie van 1,5 miljoen euro plaatsgevonden in verband met de sluiting van Holland Casino Schiphol (1e kwartaal 2017) en het Pensioenburo (eind 2017).

In 2016 is in totaal 0,6 miljoen euro betaald ten laste van deze voorziening.

19. BANKSCHULDEN

Er zijn geen bankleningen ultimo boekjaar. In juli 2015 is de laatste termijn van de term loan volledig afgelost.

De kredietfaciliteit ultimo 2016 bedraagt 140 miljoen euro en bestaat uit een ancillary facility (30 miljoen euro) en een revolving credit facility (110 miljoen euro). De rente wordt bepaald door EURIBOR + margin (tussen 0,95 en 2,0 procent).

Rekening houdend met de ruimte voor bankgaranties ad 9,5 miljoen euro bedraagt ultimo 2016 de beschikbare kredietruimte 130,5 miljoen euro (ultimo 2015: 132,5 miljoen euro).

Kosten die gemaakt zijn in verband met een nieuwe kredietfaciliteit worden in aftrek gebracht op de verplichtingen van de uitstaande leningen en geamortiseerd over de resterende looptijd op basis van de effectieve interestmethode. Ultimo 2015 en 2016 was er geen uitstaande lening, dus werden deze kosten onder 'nog niet geamortiseerde fees' (aan de activazijde) verantwoord.

Er zijn convenanten opgesteld, welke jaarlijks getoetst worden. Aan alle convenanten is voldaan in 2016 en 2015.

- ◇ Net Senior Debt to EBITDA ratio moet lager zijn dan of gelijk aan 2,5;
- ◇ Maximale investeringen (exclusief speelautomaten) t/m 2019: 316 miljoen euro (tenzij Venlo niet wordt aangekocht, dan 288 miljoen euro);
- ◇ Maximale investeringen (exclusief speelautomaten) in 2020: 30 miljoen euro;
- ◇ Maximale aantal speelautomaten (gekocht of geleast) v.a. 2015: 5.000;
- ◇ Maximale leasebedrag per speelautomaat per jaar: 6.600 euro;
- ◇ Maximale aankoopbedrag per speelautomaat: 18.000 euro.

In de bankconvenanten wordt ook een koppeling gemaakt met de investeringsplannen en welk deel hiervan uit eigen middelen dient te worden voldaan.

Er is een aantal zekerheden verschaft met betrekking tot de kredietfaciliteit, te weten:

- ◇ Eerste hypotheek casino Breda (reële waarde: 24,3 miljoen euro);
- ◇ Eerste hypotheek casino Enschede (reële waarde: 18,7 miljoen euro);
- ◇ Eerste hypotheek casino Scheveningen (reële waarde: 16,0 miljoen euro);
- ◇ Eerste hypotheek casino Valkenburg (reële waarde: 14,7 miljoen euro);
- ◇ Verpanding alle bankrekeningen van Holland Casino (nominale waarde 31-12-2016: 65,8 miljoen euro).

De vier panden zijn door een onafhankelijke taxateur gewaardeerd in augustus 2015. Aangezien voor deze objecten geen actieve markt bestaat van vraag en aanbod en er onvoldoende betrouwbare transactiepreisen bekend zijn, is voor de kostprijsbenadering gekozen. De kostprijsbenaderingsmethode is een waarderingstechniek waarbij de waarde van het object wordt bepaald door de huidige vervangingsnieuwwaarde te corrigeren wegens technische veroudering gebaseerd op de verstreken en de resterende gebruiksduur en met in achtname van een restwaarde en rekening houdend met functionele en economische veroudering vermeerderd met de vervangingswaarde van de grond.

20. BELASTINGVERPLICHTINGEN		
	2016	2015
Acute winstbelastingverplichtingen		
Vennootschapsbelasting	2.018	-
	-	-
Acute overige belastingverplichtingen		
Kansspelbelasting	10.807	9.322
Omzetbelasting	-	-
Loonheffing	4.861	4.560
Overige belastingen	312	-
	15.980	13.882
	17.998	13.882

Er zijn ultimo 2016 geen voorwaardelijke belastingverplichtingen.

AFGELEIDE FINANCIËLE INSTRUMENTEN

In 2015 zijn alle rentederivaten afgewikkeld. De 'closing' bedragen zijn in oktober 2015 betaald aan de banken.

21. AFGELEIDE FINANCIËLE INSTRUMENTEN						
Tegenpartij	van	Notioneel bedrag ultimo (in euro)	Variabele rente	Vaste rente (in procent)	Reële waarde 01-01-2015	Reële waarde 30-09-2015
ING #1	29/10/2013	11.308.242	3 maands Euribor	7,73	478	384
DB #3	29/10/2013	21.001.020	3 maands Euribor	0,59	3.965	2.573
					4.443	2.957

22. HANDELSCREDEITOREN EN OVERIGE SCHULDEN		
	2016	2015
Overige langlopende verplichtingen		
Huur incentives	2.730	-
Handelscrediteuren en overige schulden		
Crediteuren	29.006	18.759
Schulden aan Gaming Support	1.463	1.336
Vakantiedagen, vakantietoelage en salarissen	15.523	19.551
Schuld aan Stichting Pensioenfonds Holland Casino	6.115	1.774
Jackpots	11.696	8.906
Mancoverplichting	2.685	2.544
Nog te betalen investeringen	6.693	6.835
Nog te betalen kosten	8.001	11.723
Overige schulden	7.458	7.569
	88.640	78.997

De post huur incentives betreft de huurkorting bij de panden in Amsterdam en Rotterdam. Deze zullen worden verdeeld over de totale huurtermijn.

In de post 'Overige schulden' is de schuld voor het loyaliteitsprogramma opgenomen ad 2,9 miljoen euro (vorig jaar: 2,8 miljoen euro).

23. TE BETALEN WINSTUITKERING		
	2016	2015
Af te dragen aan de staat	-	27.281
	-	27.281

Met het ministerie van Financiën is afgesproken dat een deel van de winst van 2015 is afgedragen aan de Staat. Deze afdracht is berekend volgens een staffel en is afhankelijk van de nettowinst, de solvabiliteit en het balanstotaal. Voor 2016 zijn nog geen afspraken gemaakt per balansdatum.

24. NIET IN DE BALANS OPGENOMEN VERPLICHTINGEN

in miljoenen euros	Totaal 2016	< 1 jaar	> 1 jaar en < 5 jaar	> 5 jaar
Verplichtingen uit hoofde van:				
Huur panden	89,7	10,8	32,0	46,9
Lease speelautomaten	21,2	6,7	14,5	-
Leaseauto's	1,8	0,7	1,1	-
ICT diensten	10,1	4,1	6,0	-
Investeringen	19,3	19,3		
	142,1	41,6	53,6	46,9
Verplichtingen uit hoofde van:				
Huur panden	90,2	11,2	28,9	50,1
Lease speelautomaten	34,3	8,3	26,0	-
Leaseauto's	1,7	0,7	1,0	-
ICT diensten	14,3	4,2	10,1	-
Investeringen	6,6	6,6		
	147,1	31,0	66,0	50,1

HUUR

De vervaldatum van de huurovereenkomsten lopen tot uiterlijk 31 december 2032.

LEASE

Sinds 2014 leest Holland Casino speelautomaten waarvoor operationele leaseverplichtingen worden aangegaan voor een periode van maximaal vijf jaar. Holland Casino heeft het recht om de automaten te kopen, maar niet per definitie tegen een bedrag lager dan de reële waarde. Eind 2016 zijn een tweetal contracten afgekocht, deze automaten zijn geïnvesteerd.

In 2016 is er voor 9,9 miljoen euro aan leasebetalingen voor speelautomaten ten laste van het resultaat gebracht.

Holland Casino maakt gebruik van leaseauto's waarvoor operationele leaseverplichtingen worden aangegaan voor een periode van maximaal vijf jaar.

RAAMOVEREENKOMST PLAY TECH

Holland Casino is in 2014 een raamovereenkomst aangegaan met PlayTech voor het ontwikkelen van het immaterieel vast actief Play Digital (haar online casinoplatform). In het contract staat dat ieder jaar een prognose gemaakt dient te worden van de te verwachte bruto speelopbrengsten, waarop Play Tech zal factureren volgens een staffel. Ieder kwartaal zal de vergoeding worden aangepast (door middel van een debet- of creditfactuur) op basis van de werkelijke bruto speelopbrengst.

Zodra de Wet is aangepast en er opbrengsten worden gegenereerd, zal dit contract in gang worden gezet.

OVERIGE VERPLICHTINGEN

In 2014 is Holland Casino een contract aangegaan met KPN voor ICT-diensten. Deze verplichting loopt 5 jaar. In 2016 zijn aan dit contract ook de multifunctionele afdrukapparatuur toegevoegd.

BANKGARANTIE

In totaal is er voor 9,0 miljoen euro (2015: 7,0 miljoen euro) aan bankgaranties afgegeven (waaronder 6,0 miljoen euro op voorschrift van De Nederlandsche Bank, 1,0 miljoen euro voor de huur van het pand in Amsterdam en 2,0 miljoen euro ten behoeve van opnemen groot zakelijk geld). Holland Casino schat de kans zeer klein dat zij aan deze garanties zal moeten voldoen in de komende twaalf maanden gezien de sterke solvabiliteit.

INVESTERINGEN

Voor investeringsprojecten (onder andere voor Amsterdam West 15,9 miljoen euro, instandhouding Utrecht 1,1 miljoen euro en verbouwing Rotterdam 1,1 miljoen euro) zijn per balansdatum verplichtingen aangegaan voor circa 19,3 miljoen euro (2015: 6,6 miljoen euro).

JURIDISCHE GESCHILLEN

Tussen Holland Casino en vakbond FNV waren twee procedures aanhangig: een procedure waarbij FNV verzet had aangetekend tegen de omvorming van stichting naar NV en een bodemprocedure over het besluit van Holland Casino om de pensioenregeling bij een andere pensioenuitvoerder onder te brengen. In de eerstgenoemde procedure is het verzet van FNV tegen de omvorming ongegrond verklaard. Dit betekent dat de weg vrij is voor Holland Casino om de omvorming van stichting naar NV door te zetten.

Holland Casino heeft per balansdatum enkele juridische geschillen lopen. Holland Casino verwacht niet dat deze aansprakelijkheidsclaims tot een materiële uitstroom van middelen zal resulteren en heeft derhalve geen voorzieningen getroffen per balansdatum.

25. FINANCIËLE INSTRUMENTEN -REËLE WAARDEN EN RISICOBEEHEERKADER

In het kader van de normale bedrijfsvoering loopt Holland Casino krediet-, liquiditeits- en marktrisico. Er zijn ten opzichte van vorig jaar geen wijzigingen in het risicobeheer van Holland Casino.

Verantwoordelijk voor het risicobeheer van Holland Casino is onder andere de auditcommissie. Deze bestaat uit mevrouw R. Dekker (voorzitter) en mevrouw drs. M. M. van Zuijlen. De auditcommissie ondersteunt de Raad van Commissarissen met het toezicht op de interne risicobeheersings- en controle systemen van Holland Casino en de financiële verslaggeving. In 2016 kwam de commissie vier keer bij elkaar voor een reguliere vergadering. Belangrijke zaken die tijdens deze bespreking werden behandeld zijn onder meer het jaarverslag en het winstuitkeringsbeleid.

VERWERKINGSCATEGORIEËN EN REËLE WAARDEN

Financiële activa behoren tot de categorie leningen en vorderingen en financiële verplichtingen tot de categorie overige financiële verplichtingen. De reële waarde van de financiële activa en -verplichtingen zijn nagenoeg gelijk aan de boekwaarden.

KREDIETRISICO

Kredietrisico is het risico dat een afnemer aangegane contractuele verplichtingen niet nakomt. De uitstaande vorderingen van Holland Casino zijn van beperkte omvang. Daardoor is het risico beperkt. Om dit risico beperkt te houden zijn maatregelen ingesteld om te bewerkstelligen dat alleen zakelijke klanten met een adequate reputatie op het gebied van kredietwaardigheid op rekening de casino's kunnen bezoeken. Geldtransacties (onder andere wisseltransacties met vreemde valuta) vinden alleen plaats met hooggekwalificeerde kredietinstellingen. De boekwaarde van de financiële activa vertegenwoordigt het maximale kredietrisico.

LIQUIDITEITSRISICO

Liquiditeitsrisico is het risico dat Holland Casino problemen heeft om te voldoen aan in contanten of in andere financiële activa af te wikkelen financiële verplichtingen. Eind 2016 heeft Holland Casino een groot bedrag aan geldmiddelen en kasequivalenten (101,1 miljoen euro waarvan 65,8 miljoen euro bij de ABN AMRO bank en ING bank) en een beschikbare kredietfaciliteit van 140 miljoen euro. Het liquiditeitsrisico is daarom klein en Holland Casino heeft dit risico per 31-12-2016 niet meer afgedekt met (afgeleide) financiële instrumenten. Meer toelichting over de liquiditeit van Holland Casino is beschikbaar in de alinea over kapitaalbeheer.

MARKTRISICO

Marktrisico betreft het risico dat de inkomsten van de Holland Casino of de waarde van financiële instrumenten nadelig worden beïnvloed door veranderingen in marktprijzen zoals valutakoersen, rentetarieven en aandelenkoersen. Holland Casino streeft ernaar de marktrisicopositie binnen aanvaardbare grenzen te houden bij een optimaal rendement. Holland Casino heeft eind 2016 geen derivatenposities.

Valutarisico

Holland Casino wisselt chips en jetons tegen vreemde valuta voor (buitenlandse) gasten in de casino's. Aangezien de vreemde valuta in kas periodiek worden afgestort bij GWK-Travel loopt Holland Casino risico op koersverlies, en loopt daarmee valutarisico. Om dit risico af te dekken neemt Holland Casino de volgende maatregelen:

- ♦ er wordt 2,75 procent transactiekosten in rekening gebracht bij wisseltransacties en
- ♦ op de inwisselkoers wordt een marge gehanteerd die de koersschommelingen tot één week (de maximale duur tussen de transactie en het moment van afstorting) opvangt.

In 2016 behaalde Holland Casino een positief koersresultaat ter waarde van 967K euro (2015: 921K euro); dit is verantwoord onder overige opbrengsten in de winst- en verliesrekening. Het positieve koersresultaat toont aan dat Holland Casino het valutarisico voldoende mitigeert.

Renterisico

Renterisico is het risico dat wordt gelopen bij waardeveranderingen in financiële instrumenten als gevolg van een renteverandering in de markt. Het renterisicobeleid is gericht op het beheersen van de netto-financieringslasten door fluctuaties in de marktrente. Holland Casino heeft een kredietfaciliteit voor het geval er een liquiditeitstekort dreigt. Gezien de gunstige liquiditeitspositie van Holland Casino is ervoor gekozen deze kredietfaciliteit niet af te dekken door middel van (afgeleide) financiële instrumenten. Er zijn daarom per balansdatum geen derivaten in het bezit van Holland Casino.

GEVOELIGHEIDSANALYSES

Wijzigingen in de valutakoersen hebben nauwelijks invloed op het resultaat van Holland Casino door de genomen maatregelen hierboven beschreven. Wijzigingen in de rentestand hebben nauwelijks invloed op het resultaat van Holland Casino omdat er per 31-12-2016 geen rentedragende verplichtingen en vorderingen op de balans staan.

26. KAPITAALBEHEER

Het beleid omtrent kapitaalbeheer van Holland Casino is gericht op het handhaven van een sterke vermogenspositie die vertrouwen wekt bij de samenleving, medewerkers, de overheid, potentiële investeerders en overige belanghebbenden. Hiermee kan de toekomstige ontwikkeling van de bedrijfsactiviteiten zeker gesteld worden. Het kapitaal van Holland Casino bestaat eind 2016 uit stichtingskapitaal, wettelijke reserves en overige reserves.

Om investeringen die een hoger en duurzaam rendement kunnen realiseren heeft Holland Casino in oktober 2015 een nieuwe kredietfaciliteit afgesloten met een totale kredietruimte van 140 miljoen euro, waarvan ultimo 2016 nog geen gebruik is gemaakt. De kredietfaciliteit is aangegaan met een bankenconsortium bestaande uit: ING (50 procent) en ABN AMRO (50 procent).

Voor 2016 is per balansdatum nog geen afspraak gemaakt met het ministerie van Financiën over de winstafdracht. Deze afspraak is gemaakt in 2017. Het winstuitkeringsbeleid en de verdere ontwikkeling van het eigen vermogen blijven onderwerp van gesprek met het ministerie van Financiën. Holland Casino vindt het belangrijk om voldoende eigen vermogen op te bouwen voor het verrichten van noodzakelijke investeringen en om voldoende buffer te hebben voor de bedrijfsvoering.

Onderdeel van het kapitaalbeheer is het vaststellen van de verhouding tussen vreemd vermogen en eigen vermogen. Deze was als volgt:

26. KAPITAALBEHEER			
	2016	2015	2014
Langlopende verplichtingen	12.557	10.093	52.980
Kortlopende verplichtingen	108.637	121.262	107.892
Totale verplichtingen	121.194	131.355	160.872
Af: Geldmiddelen en kasequivalenten	101.088	96.184	77.709
Nettoverplichting	20.106	35.171	83.163
Eigen vermogen	184.282	110.143	66.709
Verhouding nettoverplichting/ eigen vermogen	0,1	0,3	1,2

De huidige verhouding tussen het vreemd vermogen en het eigen vermogen bevestigt dat de solvabiliteit van Holland Casino is gehandhaafd. Holland Casino zal met haar toekomstige beleid ernaar streven deze solide financiële positie te behouden.

Gezien de huidige liquiditeitspositie heeft Holland Casino geen uitstaande (afgeleide) financiële instrumenten per 31-12-2016 ter afdekking van haar liquiditeits- en marktrisico.

VERBONDEN PARTIJEN

Verbonden partijen	Aard van de relatie en relevante transacties	Relevante toelichting
Bestuur	Bestuurdersbeloningen	Bezoldiging bestuurders (zie hieronder)
Raad van Commissarissen	Commissaris beloningen	Bezoldiging RvC (zie hieronder)
Stichting Pensioenfonds Holland Casino	Pensioenpremies	Pensioenregeling op blz. 92
Stichting Beheer Fooiegelden	Tronc en tips	Zie hieronder
Gaming Support	Deelneming verwerkt volgens de 'equity'-methode /onderhoudscontracten	Op blz. 116 en 117
Ministerie van Financiën	Pseudo-aandeelhouder/dividenden	Ingehouden winst op blz. 119

De Stichting Beheer Fooiegelden (SBF) is economisch gezien een 100% dochter. Het doel van de SBF is het ten behoeve van Holland Casino en de werknemer (mede) uitvoeren van de fooienregeling zoals opgenomen in de cao. De SBF is daardoor onlosmakelijk verbonden aan Holland Casino. Wekelijks worden de ontvangen fooiegelden overgemaakt naar de SBF en na uitbetaling van de salarissen wordt het banksaldo teruggestort aan Holland Casino. Per balansdatum bedraagt het saldo op de bankrekening van SBF 3,9 miljoen euro. Dit bedrag is meegeconsolideerd in de cijfers van Holland Casino. Het Bestuur van de SBF bestaat uit 4 bestuurders, 2 bestuurders namens Holland Casino en 2 bestuurders namens de vakbonden.

Holland Casino heeft een belang in een deelneming (Gaming Support B.V.), waarin ze invloed van betekenis heeft, maar geen beslissende zeggenschap uitoefent in bedrijfsvoering en financieel beleid. Transacties met deze partij worden uitgevoerd tegen marktcondities en prijzen die niet gunstiger zijn dan die welke bedongen zouden zijn met derde, onafhankelijke partijen. Op grond hiervan wordt deze deelneming aangemerkt als verbonden partij. In bovenstaande tabel is een overzicht opgenomen van de belangrijkste relaties met verbonden partijen.

BEZOLDIGING KEY MANAGEMENT PERSONEEL HOLLAND CASINO

Het key management personeel van Holland Casino bestaat uit haar bestuurders en commissarissen.

BESTUURDERS		2016	2015
Bestuurders			
E. van Lambaart (vanaf 7-3-2016)	vast salaris	204,2	-
	variabel salaris ¹	37,6	-
	pensioenlasten	18,2	-
	Overige vergoedingen	11,7	-
		271,7	-
W.J.M. van den Dijssel (tot 1-8-2015) ²	vast salaris	-	154,1
			- 154,1
Mevr. drs. A.M.J.H. de Kleijn	vast salaris ³	228,1	233,4
	variabel salaris ¹	20,8	51,6
	pensioenlasten	18,6	18,4
	Overige vergoedingen ⁴	82,9	16,7
		350,4	320,1
Commissarissen			
Drs. A. Schouwenaar (t/m 1-12-2016)	commissarisvergoeding	26,4	28,5
Mr. W.L.J. Bröcker (v.a. 20-7-2016)	commissarisvergoeding	9,3	-
Mevr. drs. A.E.J.M. Schaapveld (t/m 1-7-2016)	commissarisvergoeding	10,3	20,5
	commissievergoeding	1,4	2,8
Mr. W.F.C. Stevens (t/m 31-12-2015)	commissarisvergoeding		20,5
Mevr. drs. M.M. van Zuijlen	commissarisvergoeding	20,7	20,5
	commissievergoeding	2,0	2,0
Mevr. drs. R.E. Dekker (v.a. 20-7-2016)	commissarisvergoeding	8,6	-
	commissievergoeding	1,4	-
Mr. P.F. Roks	commissarisvergoeding	20,7	20,5
Mr. J.W. Baud (v.a. 19-12-2016)	commissarisvergoeding	-	-
		100,8	115,3

De commissarisvergoeding is inclusief onkostenvergoeding.

¹ Variabele salarissen zijn gebaseerd op het huidige boekjaar, betaling vindt plaats in het volgende boekjaar.

² Per 1 augustus 2015 heeft Willem-Jan van den Dijssel zijn contract met Holland Casino beëindigd.

³ Inclusief een toeslag in verband met tijdelijke vervulling dubbelfunctie.

⁴ Bedrag 2016 is inclusief overlijdensuitkering en afkoop vakantierechten.

Er zijn geen leningen, voorschotten of garantstellingen ten behoeve van leden van de raad van bestuur of commissarissen verstrekt door Holland Casino.

GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

De verwachting is dat Holland Casino in 2017 omgevormd zal worden naar een Naamloze Vennootschap.

Op dit moment is het kabinet voornemens om Holland Casino te privatiseren. Hierbij zal een viertal vestigingen worden afgestoten. Op dit moment is er nog niet bekend welke vestigingen dit zullen zijn en wanneer dit plaats zal vinden.

Bestuur:

E. van Lambaart

Drs. R.J. Bergervoet*

Raad van Commissarissen:

Mr. W.L.J. Bröcker

Mevr. drs. M.M. van Zuijlen

Mevr. drs. R.E. Dekker

Mr. P.F. Roks

Mr. J.W. Baud

* Per 3 april 2017 benoemd als statutair bestuurder.

OVERIGE GEGEVENS

Deze jaarrekening van het boekjaar 2016 is op 11 april 2017 ondertekend door het Bestuur en de Raad van Commissarissen. De Raad van Commissarissen heeft de jaarrekening met een pre-advies ter vaststelling voorgelegd aan de minister van Financiën.

WINSTBESTEMMING

Per 1 april 2006 zijn de Beschikking Casinospelen 1996 en de Statuten van Holland Casino gewijzigd. Een en ander vormt het sluitstuk van de overdracht van beleidsverantwoordelijkheid voor casinospelen door de minister van Economische Zaken alsmede het door de ministeries van Justitie en Financiën gewenste onderscheid tussen beheer en beleid. Ten aanzien van de winstbestemming zijn de artikelen 17 van de Beschikking Casinospelen en 14 van de Statuten relevant.

ARTIKEL 17 BESCHIKKING CASINOSPELEN

- 17.1** De netto-opbrengst van alle krachtens deze vergunning georganiseerde activiteiten, zijnde het verschil tussen de bruto-opbrengst en de som van de voor prijzen bestemde bedragen en de exploitatiekosten, wordt, nadat ten laste daarvan nog een eventuele door de minister van Financiën goed te keuren reservering ten behoeve van het eigen vermogen is gebracht en voor zover de liquiditeit zulks toelaat, afgedragen aan de Staat.
- 17.2** De stichting zendt binnen één maand na het einde van elk kwartaal aan de minister van Financiën en aan het college een verslag betreffende het financiële verloop, alsmede andere door de minister noodzakelijk geachte gegevens.
- 17.3** De stichting verstrekt desgevraagd aan de minister alle gevraagde inlichtingen, desgewenst voorzien van een accountantsverklaring.

ARTIKEL 14 STATUTEN

- 14.1** Uit de netto-opbrengst van de gezamenlijke speelcasino's kan ten behoeve van de continuïteit van de exploitatie een reservering ter vorming van een Eigen Vermogen worden gevormd. De omvang van het Eigen Vermogen wordt aan de hand van een voorstel van de Raad van Commissarissen door de minister van Financiën vastgesteld.
- 14.2** De aan de Staat der Nederlanden toekomende netto-opbrengst van de gezamenlijke speelcasino's, waarin de resultaten van de onderscheidende speelcasino's zijn gecompenseerd, wordt, voor zover de liquiditeit dit toelaat, binnen zes weken na het einde van elk kalenderkwartaal afgedragen. De hoogte van de afdracht wordt, met inachtneming van de conform het bepaalde in lid 1 vastgestelde omvang van het Eigen Vermogen van de stichting, aan de hand van een voorstel van de Raad van Commissarissen, door de minister van Financiën vastgesteld. De aan het einde van het boekjaar nog niet afgedragen netto-opbrengst over dat boekjaar wordt uiterlijk binnen één maand na de vaststelling van de jaarrekening afgedragen, met inachtneming van de conform het bepaalde in lid 1 vastgestelde omvang van het Eigen Vermogen.
- 14.3** Het Bestuur zendt binnen één maand na het einde van elk kwartaal aan de minister van Financiën een verslag betreffende het financiële verloop, alsmede andere door hem noodzakelijk geachte gegevens, over dat kwartaal.

Een regeling in verband met verliezen is niet opgenomen in deze statuten. In geval van verliezen worden deze in mindering op het Eigen Vermogen gebracht. Een eventueel negatief Eigen Vermogen wordt jaarlijks verminderd met het positieve nettoresultaat over het boekjaar.

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: het Bestuur en de Raad van Commissarissen van de Nationale Stichting tot Exploitatie van Casinospelen in Nederland

VERKLARING OVER IN HET JAARVERSLAG OPGENOMEN JAARREKENING 2016

ONS OORDEEL

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van de Nationale Stichting tot Exploitatie van Casinospelen in Nederland per 31 december 2016 en van het resultaat en de kasstromen over 2016, in overeenstemming met de International Financial Reporting Standards zoals aanvaard binnen de Europese Unie (EU-IFRS) en met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).

WAT WE GECONTROLEERD HEBBEN

Wij hebben de jaarrekening 2016 van Nationale Stichting tot Exploitatie van Casinospelen in Nederland ("de stichting") te Hoofddorp gecontroleerd.

De jaarrekening bestaat uit:

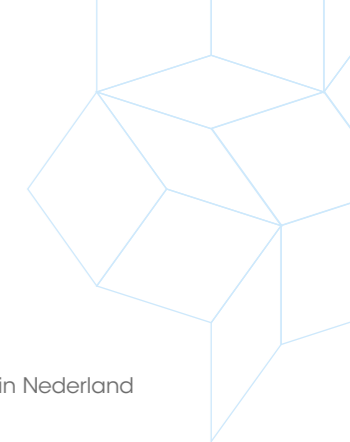
- 1 de balans per 31 december 2016;
- 2 de volgende overzichten over 2016: de winst-en-verliesrekening, het overzicht van het totaalresultaat, het mutatieoverzicht eigen vermogen en het kasstroomoverzicht; en
- 3 de toelichting met een overzicht van de belangrijke grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

DE BASIS VOOR ONS OORDEEL

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening.'

Wij zijn onafhankelijk van de stichting zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

CONTROLEAANPAK

Samenvatting

Goedkeurende controleverklaring

MATERIALITEIT

- ◇ Materialiteit van 6,0 miljoen euro
- ◇ 1,3 procent van 446,4 miljoen euro netto baten

KERNPUNT VAN DE CONTROLE

- ◇ Geld, geldwaarden en kassiersfunctie
- ◇ IFRS conversie
- ◇ Gebruiksduur en waardering materiële vaste activa
- ◇ Vennootschapsbelasting

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op 6,0 miljoen euro. Voor de bepaling van de materialiteit wordt uitgegaan van nettobaten (de brutobaten na aftrek van kansspelbelasting) en komt de materialiteit overeen met 1,3 procent van deze nettobaten. Wij beschouwen de nettobaten als de meest geschikte benchmark, omdat dit over de jaren een stabiele benchmark is die een representatief beeld geeft van de omvang van de activiteiten van de stichting. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met de Raad van Commissarissen overeengekomen dat wij aan de raad tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de 300.000 euro rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Eerstejaars controle

Eerstejaars controleopdrachten bevatten aanvullende werkzaamheden ten opzichte van bestaande controle opdrachten. Tijdens de eerstejaars controle moeten wij voldoende kennis over het bedrijf, haar activiteiten, de controle-omgeving en de grondslagen voor financiële verslaggeving krijgen om onze initiële risicobeoordeling en de planning van de controle werkzaamheden uit te voeren.

Voorafgaand aan de start van de controle hebben wij een transitieplan voorbereid. Wij zijn onze transitiewerkzaamheden begonnen in mei 2016 om te komen tot een goed begrip van Holland Casino met inbegrip van de controle-omgeving en de grondslagen voor financiële verslaggeving. We hebben contact gehad met de voorgaande accountant en hebben inzage gehad in hun controledossiers.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met de Raad van Commissarissen gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

GELD, GELDWAARDEN EN KASSIERFUNCTIES

Omschrijving

Vanwege de significante hoeveelheid chartaal geld in omloop en de hieraan gerelateerde fraudegevoeligheid is een kernpunt van onze controle het vaststellen van de juistheid en volledigheid van de transacties, de voorraden geld en geldwaarden in beheer bij kassier functionarissen in de casinovestigingen en de gevolgen voor de opbrengstverantwoording.

Onze aanpak

Onze werkzaamheden waren voornamelijk gericht op het evalueren en testen van de effectiviteit van de werking van interne beheersmaatregelen met betrekking tot de beschikking en bewaring van geld en geldwaarden alsmede het toezicht op de geldverwerking. Deze interne beheersingsmaatregelen betreffen onder meer de dagelijkse inventarisatieprocedures, functiescheidingen bij de geldverwerking en cameratoezicht. Gedurende het jaar hebben wij op onaangekondigde momenten inventarisaties van geld en geldwaarden bijgewoond om vast te stellen dat de procedures zijn gevolgd en dat de inventarisatieuitkomsten zijn verwerkt in de opgemaakte kasstukken. Daarnaast hebben wij de aansluiting van de financiële administratie met de opgemaakte kasstukken vastgesteld.

IFRS CONVERSIE

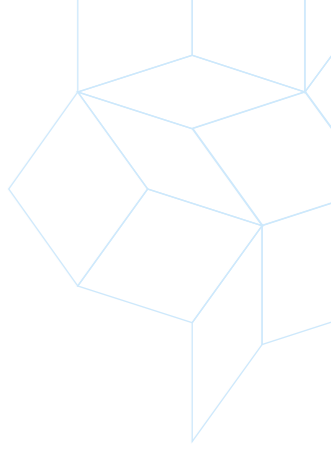
Omschrijving

Het Bestuur van de stichting heeft besloten om de jaarrekening met ingang van 1 januari 2016 op te stellen op basis van International Financial Reporting Standards zoals aanvaard binnen de Europese Unie (EU-IFRS). Tot en met boekjaar 2015 is de jaarrekening opgesteld op basis van Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW). Het Bestuur van de stichting heeft zich hierbij laten ondersteunen door een externe deskundige op het gebied van externe verslaggeving onder EU-IFRS. De IFRS conversie is een kernpunt van onze controle vanwege het significant effect op vermogen en resultaat.

Onze aanpak

Onze aanpak van de controle van de conversie naar EU-IFRS was voornamelijk gericht op identificatie van de verschillen in de grondslagen tussen EU-IFRS en Titel 9 Boek 2 BW en de gekozen uitgangspunten door het Bestuur bij de toepassing van EU-IFRS. Voor de gekozen uitgangspunten door het Bestuur hebben wij onderzocht of deze in overeenstemming zijn met EU-IFRS. Daarnaast hebben wij op basis van de door ons zelfstandig geïdentificeerde verschillen tussen EU-IFRS en Titel 9 Boek 2 BW de correcties gecontroleerd die zijn gemaakt voor aanpassingen in de grondslagen ten opzichte van Titel 9 Boek 2 BW. Deze correcties zijn ook verwerkt als onderdeel van de IFRS conversie. De effecten van de IFRS conversie zijn weergegeven in paragraaf "Eerste toepassing van IFRS" in de jaarrekening.

Op basis van de door ons uitgevoerde procedures vinden wij de door de stichting geïdentificeerde verschillen en gehanteerde uitgangspunten binnen de acceptabele bandbreedte in overeenstemming met de EU-IFRS vereisten en hebben wij vastgesteld dat de toelichtingen voldoen aan de EU-IFRS vereisten.

GEbruIKSDUUR EN WAARDERING VAN MATERIËLE VASTE ACTIVA

Omschrijving

De materiële vaste activa bedragen 175 miljoen euro per 31 december 2016 en is een kernpunt van onze controle vanwege de omvang daarvan (57 procent van het balanstotaal) en de belangrijke schaffingselementen bij de gebruiksduur van de casino's.

De stichting heeft voor de uitvoering van haar activiteiten investeringen in zowel eigen panden als gehuurde panden. De investeringen worden gewaardeerd tegen kostprijs verminderd met cumulatieve afschrijvingen over de verwachte gebruiksduur rekening houdend met de geschatte restwaarde. Het Bestuur maakt inschattingen inzake de verwachte gebruiksduur en restwaarde.

Onze aanpak

Onze aanpak van de controle van de gebruiksduur en waardering van de materiële vaste activa is voornamelijk gericht op het toetsen van de uitgangspunten van het Bestuur voor de gebruiksduur en de restwaarde per casinolocatie. Het Bestuur maakt op basis van de omstandigheden per casinolocatie een inschatting van de gebruiksduur, hierbij wordt rekening gehouden met bestemmingsplannen en geplande verhuizingen van casinolocaties. Wij hebben deze inschattingen van het Bestuur gecontroleerd aan de hand van strategische plannen, notulen en meerjarige investeringsbegrotingen. De inschatting van de restwaarde door het Bestuur hebben wij getoetst aan rapportages van externe specialisten op het gebied van onroerend goed.

Als onderdeel van de IFRS conversie heeft het Bestuur de gebouwen geherwaardeerd op basis van de reële waarde en zijn de gebruiksduur en de restwaarde opnieuw ingeschat. Wij hebben deze aanpassingen getoetst mede op basis van de strategische plannen van de stichting alsmede (waarderings)rapportages van externe specialisten op het gebied van onroerend goed. Wij hebben vastgesteld dat deze aanpassingen in de jaarrekening zijn verwerkt als onderdeel van de IFRS conversie.

VENNOOTSCHAPSBELASTING

Omschrijving

Met ingang van 1 januari 2016 is de stichting belastingplichtig geworden voor de heffing van de vennootschapsbelasting. In verband hiermee heeft de stichting een fiscale openingsbalans per 1 januari 2016 opgesteld die als startpunt dient voor de fiscale winstberekening. Dit geldt ook voor de daaruit volgende belastinglatenties die worden opgenomen op de balans van de stichting.

De toepassing van de vennootschapsbelasting is een kernpunt van onze controle vanwege de omvang van de post en het feit dat het Bestuur de fiscale grondslagen voor het eerst moet bepalen en de fiscale posities moet inschatten.

Onze aanpak

Onze werkzaamheden waren voornamelijk gericht op de evaluatie en toepassing van de fiscale grondslagen die zijn gehanteerd voor het opstellen van de fiscale openingsbalans. Voor de evaluatie van de fiscale grondslagen steunen wij zowel op de werkzaamheden die zijn uitgevoerd door de externe belastingdeskundige die is ingeschakeld door het Bestuur van de stichting als de fiscaal specialist die wij als lid van het controleteam hebben ingeschakeld. Wij hebben de onafhankelijkheid en de deskundigheid van de externe deskundige geëvalueerd.

VERKLARING OVER DE IN HET JAARVERSLAG OPGENOMEN ANDERE INFORMATIE

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- ◇ De introductie op het jaarverslag (pagina 4 tot en met 8);
- ◇ Over Holland Casino (pagina 12 tot en met 37);
- ◇ Verslag van het Bestuur (pagina 40 tot en met 65);
- ◇ Governance (pagina 68 tot en met 81);
- ◇ de overige gegevens; (pagina 130)
- ◇ Overige informatie (pagina 140 tot en met 144).

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- ◇ met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- ◇ alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip van de stichting, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het Bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

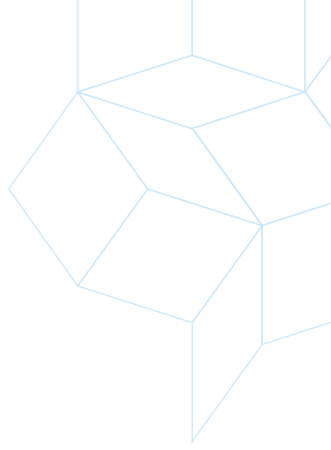
BESCHRIJVING VAN VERANTWOORDELIJKHEDEN MET BETREKKING TOT DE JAARREKENING

VERANTWOORDELIJKHEDEN VAN HET BESTUUR EN DE RAAD VAN COMMISSARISSEN VOOR DE JAARREKENING

Het Bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met EU-IFRS en met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het Bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het Bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het Bestuur afwegen of de onderneming in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsels moet het Bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het Bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het Bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De Raad van Commissarissen is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

ONZE VERANTWOORDELIJKHEDEN VOOR DE CONTROLE VAN DE JAARREKENING

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Voor een nadere beschrijving van onze verantwoordelijkheid ten aanzien van een controle van de jaarrekening verwijzen wij naar de website van de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA).

Den Haag, 11 april 2017

KPMG Accountants N.V.

R.R.J. Smeets RA

COLOFON

©Holland Casino

Hoofddorp, 28 april 2017

HOLLAND CASINO

Postbus 355

2130 AJ Hoofddorp

jaarverslag@hollandcasino.nl

www.hollandcasino.nl

TEKST EN REDACTIE

Holland Casino Corporate Communicatie

Holland Casino Finance & Control

Citigate First Financial

FOTOGRAFIE

Corné van der Stelt en Mark van der Zouw

DESIGN EN PRODUCTIE

Snakeware digital identity

